

Epereu

Epereu kō pewarà temikusiwarerà

Imovyvya

Epereu kō pewarà temikusiwarerà aã kareta. Epereu kō pè, Juteu kō jaa tē aepo e'i. Isaeu kō jaa teve. Juteu kō Jesu koty rewarà kō pewarà tē temikusiwarerà aã kareta. Nijakuwai ava pō Janejare'e 'Āg omotekokuwa aã kareta tokusiwa mǎ'ē. Erà nijakuwai. Ajawyi, “Epereu kō pewarà temikusiwarerà”, eu kōrijō ijupe. Ma'e rewarà mō aã kareta okusiwa imono. Jesu koty rewarà kō rōmō ekoi paire, etārāgwerà kō oojai kō ipi. Ijayvukasi epe topoi Jesu wyi kupa ky'y. “Tapejirojivy tāmō Moisesi remikusiwarerà rē penako'i rōmō peiko”, e'i epe ijupe kō kupa. Ajawyi ava mō okusiwa aã kareta ijupe kō imono imokasia kō rōmō. Opota ojimokasiay tojirojivy e'ā aekwerà kty kupa. Opota Jesu rē tē taeako'i jē iko kupa mǎ'ē. Kee jaa okusiwa ijupe kō: “Jesu omānō janeaiwererà repykarà mō. Omoepypa janeaiwererà janeupe ity oo. Ajawyi Jesu rupi tē jaiko ky'y”, e'i ikusiwa (Epr. 10.14). “Tāmō kō rekoawerà wyi wete Jesu rupi tekoua ikatuay wete”, e'i ikusiwa imokasi kō.

“Jesu ywesō ikatuay mǎ'ē rōmō ekoi Janerōvijā wasu rōmō”, e'i mǎ'ē

1 ¹ Karamoe remē itōkō Janejare'e wayvu omuu janerāmōi kō pè ipi. Āmē upi upi wayvu mojenuarà kō pè omojikuwaoka, tomojenu ijupe kō ipi mijā. Iteetejē omojikuwaoka ijupe kō ipi mijā.^a A'evō omojikuwaoka wayvu tāmō kō pè ipi mijā. ² Age'e remē^b āmē Wa'yry tē tesō omuu tijanemogeta ky'y. Wesa weminōgwerà jarà rōmō maekwerà tē Ta'yry. Karamoe remē Janejare'e yvag yvy oinōoka remē, pirujē omono a'e tē toinō. ³ Janejare'e okatuaya omojisaoka janeupe Wa'yry rupi. Eruparà rōmō ekoi Ta'yry. Nojavyi 'eteay ijayvu mǎ'ē ipi. Āwitō warua rupi jamǎ'ē janerova rē. Āwīvo ve Janejare'e Ra'yry rē jamǎ'ē

---

^a 1.1 Ipouvaitawerà rupi tesō omojikuwaoka ijupe kō. Āmō, vytyrpyte 'aryvo. Āmō, yvapewarà kō rupi. A'evō 'evo ekoi kupa. ^b 1.2 Kareta ojikusiwa remēwarà pè tē “age'e remē” jaa tē.

remẽ, Tuu rè jamãẽ. Ojevo jẽ Uu reve ekoi. Ijayvukasiay teve iko ipi. Pirujẽ wayvukasia rupi weminõgwerà kō wereko katu jẽ ereko ipi. Janeaiwererà omoje'o janewyi omãnõa rupi, ãwisõ Janejare'e pè tjanepy'a ky'a e'ã ky'y. Aevo paire ojivy oo Uu pyri ky'y, a'e ywesõ ikasiay mãẽ pyri. Tekatu kytyre wapy upa, eeve Janerõvijã wasu rômõ ekoi. ⁴Aevo a'e ywesõ ijayvukasiay Janejare'e remĩgwai yvapewarà kō wyi ipi. Uu remĩgwai kō 'arà kyty ekoi, Ta'yry rômõ. ⁵Ajare kee e'i Janejare'e Wa'yry pè ikusiwaoka karamoe remeve:

“Oromojikuwaoka Era'yry rômõ tereiko, jane kō rovake.
Age'e ajikuwaoka teve Neruu rômõ aiko teve”, e'i ijupe.

Wa'yry pè tè aepo e'i. Wemĩgwai yvapewarà kō pè rōwã aepo e'i ajamãẽ. ãmõ, kee e'i amãtejẽ Wa'yry pè:

“Neruu rômõ aikotã. ãwĩ Era'yry rômõ neikotã”, e'i teve.^c

⁶ãwĩvo ve omuu Wa'yry ypykwerà yvy pè tojimojane remẽ, kee e'i ijupewarà mō:

“Eremĩgwai yvapewarà kō remimoe'e rômõ Era'yry toiko”, e'i.^d

⁷Yvapewarà kō pewarà mō ãmẽ kee e'i Janejare'e ikusiwaoka:

“Janejare'e omokasi wemĩgwai yvapewarà kō ipi.
ãwitõ vvytu ikasiay, ãwĩvo toiko kupa.
ãwitõ tata ikasiay, ãwĩvo ve toiko kupa”, e'i.^e

⁸A'e kō pewarà mō “eremĩgwai kō” e'i ipi. Wa'yry pewarà mō ãmẽ “Jõvijã” e'i. A'e pewarà mō kee e'i ikusiwaoka karamoe remeve:

“Janejare'e tè ene.
Neiko karuarutã Jõvijã wasu rômõ neiko.
Ivo katu nereko neremĩgwai kō Jõvijã wasu rômõ ipi.
⁹Ivo tekoua nepota katu ipi.
Nivoi tekoua ãmẽ nerepotai 'ete ipi.
Ajawyi tè Janejare'e nemokasi Jõvijã wasu rômõ tereiko.
Nerevewarà kō 'arà kytywarà rômõ nemoõoka.
Nemoryvay teve nemoe'eoka”, e'i maekwerã.^f

¹⁰Kee e'i teve ikusiwaoka ijupewarà mō:

^c 1.5 Jĩg. 2.7; 2Sa. 7.14   ^d 1.6 T.M. 32.43   ^e 1.7 Jĩg. 104.4   ^f 1.9 Jĩg. 45.6-7

“Jōvijā, karamoe remē naikoi moma'e mijā.
 Āmē yvy neinō. Yvag ve neinō.
 Nepo pè maevo sō tite neinō.
 11-12 Aekwerà kō opatā kāramō ky'y. Yvy kō. Yva kō teve opatā.
 Āwitō kamisa okekeipa ipi, āwīvo vetā nereminōgwerà opatā.
 Neekovijanō kō jētā aja paire.
 Ene āmē neiko puku jētā neiko.
 Nanetee'āi teve. Naneka'akuwa'āi teve.
 Neiko karuaru jētā neiko”, e'i ikusiwaoka.^g

Wa'yry pewarà mō tē aepo e'i. ¹³Kee e'i teve ijupewarà mō:

“Ejo e'ekatu kytyre tereapy, ereve Jōvijā wasu tē ene rewarà mō.
 Neāpā kō newyry kyty rōmō ainōtā. I'arā kō gyty
 oromoēokatā”, e'i amātejē ijupe.^h

Wa'yre'e pè tē aepo e'i. Wemīgwai yvapewarà kō pè rōwā aepo e'i. ¹⁴Mā rapijarà pō yvapewarà kō ajawyi? Janepātavōarà kō rōmō Janejare'e omuu ipi. Wemireko katu rā kō pātavōarà kō rōmō omuu. Emīgwai kō tē a'e kō. Ajawyi Janerōvijā ywete wapyrasa kō ipi.

“Tijajimokasi jē Jesu rē tijaja'a ywete jaiko”, e'i mā'ē

2 ¹Aje ywete Janerōvijā ywete ayvukwerà ojenu janeupe maekwerà. Ajawyi tijajimokasi jē ee tijaiko, a'e pejē. Ja'ave rōwā tijaiko e'ā āmē. Tijanerearai e'ā teve iwyi. ²Kee rewarà mō aepo a'e pejē. Ayvu kasi teāmā yvapewarà kō remimojenuwerà kō. Aje ywete mā'ē omome'u kupa ipi. Niteei mā'ē omome'u maekwerà. Ajawyi tāmō kō noerovijai emimojenuwerà remē, omomori jauoka kō ijaiwererà kō repykarà mō.ⁱ ³Tysi tō Janerōvijā ywete remimojenuwerà nisirovijai remē! Janemomori jauvaytā tē ivo kō jē āmē ky'y! Emā'ē. A'e yveve janerereko katua omojenu imojikuwa janeupe. Wemimo'earà kō pè omojenu, omā'ē ee mē kō pè. A'e kō ajaire omojenu janeupe āmē ky'y. “Aje ywete ijayvukwerà”, e'i wemimojenuwerà pè kupa. Ajawyi ikō ijayvukwerà sirovija ywete ipi nē, a'e pejē. ⁴Janejare'e teve omojikuwaoka jane aje ywete Janerōvijā ywete remimojenuwerà. Okasia rupi omojikuwaoka wenu mē kō rovake, āwisō “aje ywete” te'i weminuwerà pè kupa. Mārānā jikuwa e'ā kō iteetejē oinōoka Janerōvijā pè tomā'ē ee kupa. Ipojoy mē kō. Temikuwa e'ā kō. Āmō, o'Āg tē tesō omuu teve Janerōvijā koty rewarà kō py'a pupe toiko. Wemimotarà rupi emikuwa kō ome'ē teve ijupe kō. O'Āg

^g 1.11-12 Jīg. 102.25-27   ^h 1.13 Jīg. 110.1   ⁱ 2.2 J.K.R. 7.38,53; Kar. 3.19

kasia rupi a'evo wereko kō, āwisō “aje ywete” te'i Janerōvijā ywete remimojenuwerà pè kupa ky'y.^j

“Mirà rōmō Jesu isaky janerereko katuarà rōmō toiko”, e'i mā'ē

⁵Tapeja'a jē ikō kāramōwarà rā rē nē. A'evo remē yvapewarà kō rōwā Janejare'e omojōvijā mititā. ⁶[Jane tē, ojirovija katu ee māē kō tē a'evotā wereko āmē.] Ajare kee e'i ava mō ikusiwa:

“Manyvore pō neja'a jē tesō jane kō rē, ene ywesō nekasiay remē?
Jane kō wyi wete nekasiay neiko!

Neja'a jē jane kō rē ajamā'ē neiko ipi.

⁷Nemojōvijāoka kō imoe'eoka kō,
werywete yvapewarà kō vo toiko kupa.

Ajamā'ē yvapewarà kō wryy kyty sa'u miti neinō kō toiko kupa.

⁸Neinō kō nereminōgwerà jarà kō rōmō toiko kupa,
toja'a nereminōgwerà kō pirujē rē kupa ipi”, e'i mā'ē ojikusiwa.^k

Aepo e'i maekwerà rupi jakuwa Janejare'e pirujē weminōgwerà kō ome'ē janepo pè. Age'e remē, jane kō rē jamā'ē ipe erokwa. “Mā pè pō aepo e'i?” ja'e tite jamā'ē ee. ⁹Ajamā'ē jakuwa Jesu tē a'evo ekoi. A'e uu ojimojane remē, yvapewarà kō wryy kyty sa'u rā'ī ekoi rā'ī mijā, vvy rupi. Jane kō aiwererā repykarà mō uu omānō wyi a'evo ekoi rā'ī. Janejare'e janerauvay wyi a'evo Ta'yry ekoi. Age'e Jōvijā wasu rōmō ekoi ky'y. Pirujē weminōgwerà jarà rōmō ekoi. Omānō janeupe rewarà mō Tuu omojōvijāoka imoe'eoka ky'y.

¹⁰Janejare'e tē omomoriyauoka Wa'yry. A'evoa rupi Janerōvijā e'ey rōmō oinō, tijanerereko katu janereraa Uu rena kyty. Ikatuay a'evo janerereko remē. Pirujē weminōgwerà kō wereko jē ereko. Opota mōa'ārōwā jane kō wākarāgwerà kō rōmō toiko kupa ipi. Ajawyi a'evo wereko kō eraa kō wena e'ey kyty opyri toiko kupa.

¹¹Jesu janeaiwererā omoje'o janewyi. Janemotee teve, Uu rekoa rupi katu tijaiko. Ajawyi janeruu rōmō Jesu Ruu ekoi ky'y, Jesu remireko katukwerà kō rōmō jaiko remē. Pe'ite Janeruu ky'y. Ajawyi Jesu “emōmirī” e'i jane ky'y. “Ekōjā” e'i ve wāivīgwerà kō pè. Nojimosioka'āi aepo javo janeupe. ¹²Ajare kee e'i Uu pè:

“Nekatuay wetea amojenutā emōmirī kō pè, ekōjā kō pè ve.
Oromoe'etā ipyterà kō pè”, e'i Uu pè.^l

[A'evo “emōmirī kō” e'i janeupewarà mō. Nosī janewyi rewarà mō aepo e'i.] ¹³Kee e'i teve janeupewarà mō:

^j 2.4 J.K.R. 2—4; 1Kor. 12.1-11   ^k 2.8 Jīg. 8.4-6   ^l 2.12 Jīg. 22.22

“Janejare'e rè erako'iyatà ipi”, e'i maekwerà.

Kee e'i teve janeupewarà mō:

“Aã ike aju, eãkarãgwerà kō Janejare'e ome'ē ije mǎe kō reve”, e'i maekwerà.^m

14 Janeupewarà mō tè “eãkarãgwerà kō” e'i. Janeupewarà mō Jesu ojimojane, janevo toiko. ãwitō janero'o, ãmō, janeruwy, ãwīvo ve ekoi. Janevo ywete ekoi. Janevo ywete oiko omãñō. Omãñōa rupi nomokasiokari ãjãgai rōvijã ky'y, ãwisō tikasi e'ã janemãñōa janeupe ky'y. Ajawyi janemãñōa jarà rōmō rōwã ãjãgai rōvijã ekoi ky'y. 15 Jane kō oiko jē remē okyje amãtejē omãñōa rã wyi iko ipi. ãwitō temīgwai ai kō okyje amãtejē oōvijã ai wyi ipi. ãwīvo ve okyje ai tè omãñōa rã wyi kupa ipi. Aje ywete Jesu gyjea rupi tekoua omoma omãñōa rupi ky'y, ãwisō tijakyje e'ã janemãñōa rã wyi jaiko ky'y. A'evoa rōmō ojimojane omãñō. 16 Ajawyi jakuwa yvapewarà kō mokasiarà rōmō rōwã uu vyv pè. Aje ywete, janemokasiarà rōmō tè uu. Tãmō Aparão jeapyrerà kō mokasiarà rōmō tè uu. 17 Ajawyi manyvo nyvo jaiko etārã kō rōmō remē, a'evo 'atã tè Jesu ekoi ãmē, ojimojane uu remē. Ajawyi age'e e'i katu oja'a janere Uu rovakeve ky'y. Janeporijauesa mǎ'ē rōmō ekoi. Temirovija rōmō ekoi. Janeporijauesaoka Janejare'e rovakeve mǎ'ē e'eay rōmō ekoi. A'evo janerereko, ãwisō Janejare'e “awyjepa” te'i janeaiwererã pè ky'y. A'evoa rōmō tè Jesu janevo ojinō. 18 Okuwa katu janemokasia, ãjãgai rōvijã ojavyoka Janejare'e rekoa janeupe remē. Janevo jē ojimomorijau iko, ãjãgai rōvijã opota ipe ojavyoka ijupe remē mijã.ⁿ Ajawyi okuwa katu janemokasia, ãjãgai rōvijã Janejare'e wyi janereityoka ipetã remē.

“Jesu ywesō wapyrasa tãmō Moisesi”, e'i mǎ'ē

3 1 Ajawyi kee a'e pejē, eretãrãgwerà kō. Janejare'e janepyteporo, Jesu koty rewarã kō rōmō tijaiko. Janejare'e Remimuurerã tè Jesu. A'e omojikuwaoka Janejare'e rekoa ipyau mǎ'ē janeupe ipi. Janeporijauesaoka Uu rovakeve ipi. Ajawyi temirovija tè a'e. A'e rè jēsi tijaja'a ywete jaiko ky'y! 2 Kee Jesu ekoi. Janejare'e wesa wemīgwai kō rereko katuarã rōmō. Werovija ywete Uu ipi. Uu ayvukwerã rupi katu janerereko. ãwitō karamoe remē tãmō Moisesi amyry Janejare'e ayvu rupi katu wereko katu wetãrãgwerã kō ipi. A'evo ve Jesu janerereko Uu ayvu rupi ipi. 3 Jesu ywesō wapyrasa ajamǎ'ē Moisesi. Ajawyi a'e ywesō tijamoe'e tãmō Moisesi wyi. Tetã reinōgarã rè tè poromosã'ãgatã tapekuwa sa'u. Ava mō tetã oinō remē, tetã rōwã jamoe'e ipi. Inōgarerã tè jamoe'e ipi, ovote

^m 2.13 Isa. 8.17-18   ⁿ 2.18 Mat. 4.1-11; Ruk. 4.1-13

rōwā tetā ojinō rewarà mō. A'evō ve poroinōgarerà tē Jesu wyi, a'e ywesō tijamoe'e tāmō Moisesi wyi, janereinōgarerà tē Jesu rewarà mō. ⁴Tetā rē tē poromosā'āga jētā. Jainō remē tē katu uve tetā ipi. Nuvei inōgarà remē, nuve'āi tetā āmē. Mā jē rōwā nijainōi mā'ē. A'evō ve pirujē teminōgwerà reinōgarerà tē Janejare'e. Ajawyi a'e tē tijamoe'e. ⁵Janejare'e remīgwei e'ey rōmō tāmō Moisesi ekoi karamoe remē. Ijavyu rupi katu wereko katu wetārāgwerà kō ereko ipi. Janejare'e, “Kee arekotā eupewarà kō kāramō”, e'i Moisesi pē remē, oterē gatu aepe omojenu ijupe kō ipi. ⁶Kiristu āmē Janejare'e Ra'yry e'ey rōmō ekoi ipi. Uu werovija katu mā'ē rōmō tē a'e ekoi. Uu koty rewarà kō rē oja'a katu iko ipi. Janejare'e koty rewarà kō tē jane, jajimokasi jē ee jaiko remē. Ajawyi Jesu rē tē tijaja'a ywete jaiko āmē. Jaārō jēsi Janejare'e pyri jaiko karuarua rā āmē jaiko.

“Tāmō kō reruparà mō tapeiko ywe'e tite e'ā”, e'i mā'ē

⁷Ajawyi tijajapyaka katu Janejare'e 'Āg ayvukwerà rē, kee e'i maekwerà rē:

“Age'eve ikō tapejapyaka eayvu rē nē,
upi katu tapeiko.

⁸Karamoe remē itōkō penāmōi kō ojimoape ywe'e tite eayvu renu tare'ā ipi mijā,
tekoe'āma rupi ekoi kupa remē.

Erā'ā ywe'e tite teve kupa ipi mijā.^o

A'e reruparà kō rōmō ikō tapeiko ywe'e tite e'ā nē, ijeapyrerà kō rōmō.

⁹Penāmōi kō omā'ē ipe areko katu kō remē.

40 kwaray rōmō tesō itōkō omā'ē ipe ere kupa.

Ajamā'ē erā'ā jē sire'e tē āmē kupa.

Ojimoane'e jē ererovija e'ā āmē kupa.

¹⁰Ajawyi tesō itōkō ajimōarō maevo sō tite ikoty kō ky'y.

Kee a'e ijupewarà kō mō:

'Amotekokuwa kō ipe erekoa rē ipi.

Nererovija tari tesō ajamā'ē kupa.

Ipy'a ai jē tesō iko kupa ipi', a'e ijupewarà kō mō.

¹¹Ajaate kee a'e ijupe kō āmē ky'y:

'Napeike'āi penena rā pē pejimoavaa mō peiko ky'y', a'e ijupe kō.

Ajimōarō maevo sō tite ikoty kō wyi aepe a'e penāmōi kō pē ky'y',
e'ipa Janejare'e maekwerà.^p

^o 3.8 Tekoua iwasu ijupe kō remē, noerovija ywe'ei tite Janejare'e kupa ky'y. “Janejare'e sō janereve ekoi remē, nijajimomori'jau'āi kuwa jaiko mijā”, e'i ywe'e tite kupa. Jisyry. 17.1-7
^p 3.11 Jig. 95.7-11

¹²Ajawyi kee a'e eayvukasi rōmō pejē, eretārāgwerà kō. Tapejimokasi jē ikō Janejare'e rē peja'a jē peiko, pejāvijō jē. Tapepy'a ai ywe'e tite e'ā. Pepō'ōmorà mō jē rōwā ipy'a aità Janejare'e ayvu renu tare'ā āmē. Janejare'e oiko teāmā mā'ē tapeity ywe'e tite e'ā. ¹³Āwitō tāmō kō pē Janejare'e kee e'i: "*Age'eve ikō tapejapyaka eayvu rē nē*", e'i. Āwīvo ve aepe e'i jē jane ipi. Ajawyi pejimokasi ikō ojeeve peiko nē, ava jē rōwā topoi ywe'e tite e'ā iwiyi. Kō'ē jawe jawe ikō tapejimokasi Janejare'e rē peja'a peiko nē. Āmē tē napejimoripeoka'āi ivo e'āa rē. Napepy'a ai'āi teve āmē. ¹⁴Jajirovija pyy Kiristu rē remē, jajirovija ywete ee ipi. Jajipykātā ee. A'evo tijaiko jē age'e remē jaiko āmē ipi, ajaate jamānōa pē. A'evo jaiko remē tē aje ywete Kiristu koty rewarà kō rōmō jaikotà āmē. ¹⁵A'evoa rē tē Janejare'e 'Ag kee e'i ikusiwaoka:

"Age'eve ikō tapejapyaka eayvu rē nē, upi katu tapeiko.

Karamoe remē itōkō penāmōi kō ojimoāpā ywe'e tite ere ipi mijā.

A'e kō reruparà rōmō ikō tapeiko ywe'e tite e'ā nē, ijeapyrerà kō rōmō", e'i ikusiwaoka.

¹⁶Tāmō Moisesi Ejitu yvy pe wyi werojisyry maekwerà kō pewarà mō tē itōkō aepe e'i. A'e kō wenu ke'iatu tē itōkō ijayvu. Noerovijai ajaire kupa ky'y. Ojimoape tesō ijayvu renu tare'ā kupa ky'y. Pirujē a'evo ekoi kupa. ¹⁷Ajawyi tesō Janejare'e ojimōarō ikoty kō, nivoi ekoi kupa rewarà mō. 40 kwaray rōmō tesō itōkō ojimōarō ikoty kō, tekoe'āma rupi ekoi kupa remē. A'e rupi opa āmē kupa ky'y. ¹⁸Noerovijatai kupa rewarà mō tē Janejare'e, "*Napeike'āi penena rā pē pejimoava rōmō peiko ky'y*", e'i ijupe kō wayvukasi rōmō ky'y.

¹⁹Ajawyi tē itōkō noikei kupa ky'y, noerovija tari Janejare'e kupa ipi rewarà mō.

Janemojimoavaa 'arà rewarà

4 ¹Ajare kee a'e pejē, tapeja'a ee. Āwitō janemojimoavaa 'arà rē Janejare'e oporegeta tāmō kō pē, janeupe ve oporegeta.^q Kee e'i: "Peike ekoty pejimoava rōmō epyri peiko", e'i jē janeupe. Ja'ave rōwā tijaiko e'ā ajawyi. Jajimokasi jē Janejare'e rē jaiko, janejāvijō jē. Āmē tē janepytery pewarà mō pē jē rōwā Janejare'e, "*Nereike'āi ekoty nejimoava rōmō neiko*", ne'i'āi ijupe. ²Janejare'e ayvu e'eay ojenupa jane. Āwitō tāmō kō pē ojenupa,^r āwīvo ve ojenupa ve jane. Ajamā'ē tāmō kō wenu ipe remē itōkō, kee ne'i kupa: "Aje ywete janerena rā Janejare'e ome'ētā janeupe", ne'i kupa. Ajawyi tesō noikei kupa. ³A'e reruparà kō rōmō

^q 4.1 Janepy'a mopiryvypy katua rē aepe jaa tē. ^r 4.2 Ejitu yvy pe wyi ojisyry kupa remē.

rōwā jaiko ky'y. “Aje ywete a'evo Janejare'e janererekotà”, ja'e. Ajawyi sikuwa jaiketà ipyri jajimoava mǎe kō rōmō jaiko ãmē. Tāmō Moisesi rupi oo maekwerà kō noikei ojimoava ipyri kupa, noerovijai kupa rewarà mō. Ajawyi tesō Janejare'e kee e'i ijupe kō: “*Napeike'ãi penena rã pè epyri pejimoava*”, e'i ijupe kō ky'y.^s Werovija sō kupa remē, oike mārāgwe ipyri kupa mijã, kee e'ipa Janejare'e jane rewarà mō: “Apota jane kō tojimoava epyri”, e'ipa jane mijã. Yvy oinō ppy remeve aepo e'ipa amātejē. ⁴Kee e'i ojikusiwa Janejare'e ayvu rōmō, jimoavaa 'arà rewarà rē: “6 'arà rōmō Janejare'e oposiko moma'e kō reinōa rē, jane kō reinōa rē teve. Awyjepa oinōma remē ojimoava rã'ĩ”, e'i ojikusiwa maekwerà.^t ⁵Kee e'i teve jimoavaa 'arà rē: “Noike'ãi wena rã pè kupa. Nojimoava'ãi epyri a'e pè kupa”, e'i.^u

⁶A'e kō pè ppy ojenu ipe janemojimoavaa 'arà rena rewarà. Karamoe remēwarà kō pè ppy ojenu ipe. Ajamã'ē a'e kō noikei a'e pupe. Janejare'e nomoigeoka kōi, noerovijai ijayvu kupa rewarà mō. ãmō kō ãmē omoigeokatà opyri tojimoava kupa. ⁷Kee jaa jakuwapa. Janejare'e nomoigeokai maekwerà kō opa paire, oporegeta jē opyri janemojimoavaa 'arà rã rē. Ijaty kwaray paire oporegeta jē a'evoa rã rē. Ajawyi jakuwa a'e kō pewarà mō kōrijō tē rōwā aepo e'i. Kee e'i tāmō Tavi pè tokusiwa:

“Age'eve ikō tapejapyaka ywete eayvukwerà rē nē, upi katu tapeiko ky'y.

Karamoe remē itōkō penāmōi kō ojimoãpã ywe'e tite ere ipi mijã.
Eruparà kō rōmō ikō tapeiko ywe'e tite e'ã nē”, e'i.^v

“Age'eve” e'i maekwerà. Ajawyi sikuwa ãmō kō oike jē kuwa age'eve Janejare'e pyri ojimoava.

⁸Kanaã vvy pè oike kupa mǎ'ē pè rōwā aepo e'i Janejare'e. Ajawyi kãramō tāmō Josue weroike janerãmōi kō Kanaã vvy pè paire, Janejare'e oporegeta jētã janeikea rã rē. Kanaã vvy pè oike mǎ'ē pè tē sō aepo e'i remē, noporegeta'ãi kuwa janemojimoavaa 'arà rã rē ajaire mijã.^w ⁹Ajawyi sikuwa janemojimoavaa 'arà rã, Janejare'e koty rewarà kō pewarà mō. Āwitō Janejare'e ojimoava poroinō maire vvy jinō ppy remē, āwīvo ve janemojimoavatã opyri janerereko. ¹⁰Pirujē janeposikoa wyi jajimoavatã ky'y. Āwitō Janejare'e omoawyjepa oposikoa remē ojimoava karamoe remē, āwīvo vetã jane jaike ipyri remē. ¹¹Ajawyi jajimokasiay ikō Janejare'e rē jaiko nē, ãmē tē jaiketã jajimoava rōmō ipyri nē, janejãvijō jē. Āwitō karamoe remēwarà kō noerovija tari Janejare'e, tãwīvo e'ã jaiko. Sirovija jēsi ikō ijayvu nē.

^s 4.3 Jĭg. 95.11   ^t 4.4 Jinō. 2.2   ^u 4.5 Jĭg. 95.11; Epr. 3.11; 4.3   ^v 4.7 Jĭg. 95.7-8
^w 4.8 T.M. 31.7; Jos. 22.4

¹² Janejare'e e'i mā'ē ikasiay wete. Jajapyaka ijayvu rē remē, janepy'a pupe oike janeroupa. Marija aime jeovai mā'ē rē tē poromosā'āgatā tapekuwa. Āwitō marija aime pupe mijarā ro'okwerā jakysi remē, ikāgwerā pe'ī tesō oo ipi. Noau marija aime jeovai mā'ē moma'e ro'o ikysi ipi. Āwīvo ve Janejare'e e'i mā'ē ywesō noau'āi janerekoa. Janejipy'amogeta ai kō omojikuwaoka jane ipi. Janeremimota ai ve omojikuwaoka jane ipi. Emikuwa kō pirujē. ¹³ Nijainō gatu'āi 'eteay janeaiwererā mō Janejare'e wyi ipi. Pirujē moma'e kō rē omā'ē tē jē iko ipi. Nuvei temisage'ā mō ijupe, ovake tē jaiko ipi rewarā mō. A'e pē jajimome'utā kāramō.

“Jesu janeporijauesaoaka Uu rovakeve ipi”, e'i mā'ē

¹⁴ Kee jaa ja'epa: “Jesu rē erako'i erereko katuarā rōmō”, ja'epa. Tijajipykātā jē ikō ee nē ajawyi, a'e pejē. Emā'ē. Janejare'e Ra'yry tē tesō Jesu. A'e Uu rena kyty oo opyta. Uu pyri ekoi yva pē. A'e rovakeve tē tesō oja'a katu jane kō rē iko ipi. Janeporijauesaoaka teve Uu pē janerereko ipi. Āwitō ike yvy pē Janejare'e pē oporegeta mē kō poroporijauesaoaka ipi, āwīvo ve Jesu janeporijauesaoaka Uu pē ipi. ¹⁵ Aje ywete janeporijauesaoaka ywete mā'ē tē Jesu. Ne'i katui oposiko mā'ē rōwā ekoi. Nomowasui 'ete oposiko mā'ē tē Jesu. Okuwa katu nijanekasi mā'ē ipi. Ojimojane remē, a'e ve nikasi mā'ē rōmō ekoi mijā. Ojimomorijauvay janevo jē. Manyvo nyvo jē ājāgai rōvijā janerā'ā janerereko, āwisō tijaity Janejare'e. Āwīvo ywete ipe wā'ā ipe Jesu. A'e rē Jesu ojimomorijauvay ipe. Ajamā'ē nojavyi. Ojirovija jē Uu rē iko ipi. Ajawyi ājāgai rōvijā janerā'ā remē, Jesu okuwa a'evo janerā'ā mā'ē. Janeporijauesā āmē. ¹⁶ Ajawyi tijasī e'ā ikō Janejare'e wyi nē. Ipyri'īje'ē tijaa imogeta ipi, okatuaya rupi janerereko katu ipi rewarā mō. Janeporijauesā janerereko ipi. Janerauvay janerereko ipi. Janemokasioka teve ipi, nijanekasi remē.

Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā rewarā

5 ¹ Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā^x rekoa rē tē ikō pejipy'amogeta rā'ī peiko nē. Janejare'e opyteporo tāmō Revi jeapyrerā kō wyi maekwerā tē a'e. Janejare'e remīgwai rōmō oposiko wetārāgwerā kō pewarā mō mā'ē tē a'e. A'e temime'ē rā ome'ē Janejare'e pē ipi. Āmō, moma'e ojuka ime'ē ijupe ipi, jane kō aiwererā repykarā ra'upa rōmō.^y ² Opota ipe Janejare'e rekoa rupi ekoi mijā. Ajamā'ē ojavy jē iko ipi. A'evo teāmā ekoi ipi. Ajawyi nijanekasi mā'ē okuwa jē. Janeporijauesā āmē. Ajawyi ava mō sō ojavy Janejare'e rekoa otekokuwa e'ā rōmō remē, Janejare'e pē oporegeta mā'ē ikatusa rupi omogeta ojavy mā'ē ipi. Nojikōtevēi ee imogeta, ojavy

^x 5.1 *Sumo sacerdote*: Janejare'e pē oporegeta mē kō rōvijā wasu. ^y 5.1 Janejare'e ayvu rupi tē a'evo ekoi ipi, tāmō Moisesi pē okusiwaoka maekwerā rupi tē.

teãmã mã'ē teve a'e rewarà mō. ³Ajawyi moma'e mō ojuka ime'ē Janejare'e pè remē, wetārāgwerà kō aiwererà pewarà mō kōrijō tē rōwā ome'ē ipi. Waiwererà pewarà mō teve ome'ē ijupe ipi.

⁴Kee a'e teve pejē. Ava jē rōwā ojipyteporo ovote Janejare'e pè oporegeta mãe kō rōvijā rōmō ipi. Janejare'e tē opyteporo. Āwitō tāmō Arão ppy opyteporo.^z ⁵Āwīvo ve Kiristu opyteporo. Ovote rōwā teve ojipyteporo. Tuu tē wesa oupe oporegeta mã'ē rōmō toiko, kee e'ipa ijupe maekwerà rupi katu:

“Oromojikuwaoka Era'yry rōmō tereiko, jane kō rovake.
Age'e ajikuwaoka teve Neruu rōmō aiko teve”, e'i maekwerà.^a

⁶Kee e'i teve ikusiwaoka:

“Eupe oporegeta katu mã'ē rōmō neiko karuartà.
Āwitō Meukiseteki ekoi karamoe remē, āwīvotà neiko karuaru”,
e'i Wa'yry Jesu Kiristu pè maekwerà.^b

⁷Ike yvy rupi Jesu ekoi remē itōkō ojimomorijau janevo jē. Ajamã'ē werovija jē Uu, ajaate omānō.

– Epātavō rejupa! e'i Uu pè omānōtā remē.

Ikasiay Janejare'e. Opota sō remē, omokasi kuwa Wa'yry tomānō e'ā mijā. Ajawyi aepe e'i Jesu ijupe. Wapukai tesō Uu pè javo. Oja'o teve aepe javo.

– Neremimota rupi aikotā ajamã'ē! e'i Jesu Uu pè.

Ajawyi Janejare'e omokasiay aepe e'i remē. ⁸Janejare'e Ra'yry teipe Jesu mijā. Ajamã'ē ojimomorijau jē tesō. Ay wete ijupe remē, Uu werovija jē amē ajaate omānō. Ojimomorijauway wete remē ywesō werovija jē Uu. ⁹A'evoa rupi Janejare'e oupe oporegeta katu mã'ē rōmō oinō. Pirujē ijayvu rupi ekoi mãe kō rereko katuarà rōmō oinō. ¹⁰Ajawyi tē Janejare'e kee e'ipa amātejē ijupewarà mō:

“Eupe oporegeta katu mã'ē rōmō neiko karuartà.
Āwitō Meukiseteki ekoi karamoe remē, āwīvotà neiko karuaru”,
e'i maekwerà.

Aje, Uu pè oporegeta katu mã'ē rōmō Jesu ekoi. [Ajawyi tapepoi e'ā iwyi, a'e pejē.]

^z 5.4 Aje opyteporo kō amātejē wayvu ome'ē tāmō Moisesi pè remē. Tāmō Arão ppy ywe'e opyteporo, ijeapyrerà kō reve, ijeapyrerà rā kō reve. ^a 5.5 Jīg. 2.7 ^b 5.6 Karamoe remē tāmō Meukiseteki oporegeta Janejare'e pè tāmō Aparão pewarà mō, ikatuay tomoigooka. Jīnō. 14.17-20; Jīg. 110.4; Epr. 7.1-6

“Tijaneewe katu Jesu rē jirovija rōmō jaiko”, e'i mǎě

¹¹ Oropota ipe pemotekokuwavy aekwerà rē mijǎ, oreremikusiwarerà rupi. Waypete sa'u poromotekokuwa ajamǎě, mewe tē pejimotekokuwa ipi rewarà mō. ¹² Age'e rōwǎ ipe Jesu koty rewarà kō rōmō peiko. Petekokuwavy kuwasi mijǎ! Poromo'earà rōmō kuwasi peiko mijǎ! Pejimo'e ppy tē rōwǎ peiko ky'y. Manyvore pō ja'y sakyrerà vo 'ejē peiko! Emǎě! Joǎkarǎ isakyrī remē, susury kōrijō tē o'u ipi. Ajamǎě no'u karuaru'aǎ ipi. Ajaire ojimovijapa sa'u ky'y remē, opoi iwyi ky'y. Ja'umǎě e'e tē o'utà ky'y. Na'evoi pejē. Pejimoja'yri peiko. Janejare'e rekoa rē napetekokuwai karuaru maevo sō tite peiko. ¹³⁻¹⁴ Ja'yry notekokuwaive mǎě susury kōrijō tē o'u iko ipi, isakyrī rewarà mō. Ojimovijapa remē tē otekokuwapa ipi. Na'evoi pejē ajamǎě. Napetekokuwai karuaru peiko. Kee pejē ipi: “Manyvo pō ivo jaiko?” pejē tite peiko. “Manyvo pō nivoi jaiko?” pejē tite peiko. A'evoa otekokuwa mǎe kō okuwapa ipi! Ivo katua rupi eko'i kupa ipi. Ojimotekokuwavy a'evoa rē iko kupa ipi. [Pejē ve, petekokuwavy kuwasi peiko mijǎ!]

6 ¹⁻² Jajimo'e ppy Kiristu rekoa rē remē itōkō kee jaa rē jajimo'e ipi: “Tekou teitetea jaitypytyi”, ejaa rē itōkō jajimo'e ppy. Āmō, “Jajirovija ywete Janejare'e rē janerako'i rōmō”, ejaa rē teve. Āmō, “Jajimōjāmoriōka Kiristu koty rewarà kō rōmō, awyje jē tijaiko upi”, ejaa rē. Āmō, “Janerōvijāgwerà kō opo oinō janeapyte 'aryvo oporegeta Janejare'e pē janeupewarà mō ipi”, ejaa rē.^c Āmō, “Kāramō Janejare'e omomoeratà okājāma maekwerà kō toiko mijē”, ejaa rē. Āmō, “Kāramō Janejare'e poromosā'āgatà poromoe'yitā, awyje a'evō toiko kupa. Āmē noerovija tari mǎe kō ojimomoriyautà waiwererà kō rē iko ky'y. Eako'i ee mǎe kō āmē ipyri oiko karuarutà āmē iko ky'y”, ejaa rē itōkō jajimo'e ppy jaiko. Ajaire jakuwapa remē, nijajirojivy mijē'āi aekwerà kyty jajimo'e mijē rōmō, jakuwapa rewarà mō. Āmō rē tē mijē, iwasu sa'u mǎě rē tē mijē, jajimotekokuwatà jaiko ky'y. ³ A'evō jaiko āmē ky'y. Jajimokasiay aepe jaa rē jajimotekokuwavy ky'y. Janejare'e opota remē, a'evō jaikotà.

“Jesu rekoa wyi tijajirojivy ywete tite e'ǎ”, e'i mǎě

⁴ Pejapyaka ikō eayvu rē nē! Iwasu mǎě rē poromotekokuwatà ky'y. Kee a'e pejē. Uve mirà kō mō Jesu Kiristu rē ojirovija paire ojirojivy mijē aekwerà kyty. A'e kō “aje ywete” e'i Janejare'e ayvukwerà pē mijǎ. “Ikatuay wete janerereko katua”, e'i kupa mijǎ. Janejare'e o'Āg omuu ijupe kō mijǎ. ⁵ Kee e'i teve kupa: “Ikatuay wete Janejare'e ayvu eupe! A'e rupi aikotà!” e'i mijǎ. Kee e'i teve kupa: “Ikasiay Janejare'e! Tysi tō kāramō Jōvijā wasu rōmō uu remē. Ikasiay wetetà iko!” e'i teve mijǎ. ⁶ Aepe e'i

^c 6.1-2 2Tim. 1.6

paire, soõ, oity ywe'e tite kupa ky'y. Ojijoyivy mijē aekwerà kyty kupa ky'y. Janejare'e Ra'yry ojukaoka maekwerà kō vo 'ejē ekoi kupa âmē ky'y. Oojai jane kō pytery pē ijayvukwerà renu kupa ky'y. Ojimoane'e jē kupa. Kee eu epetā a'evo ekoi mǎe kō pē: “Nekuwa ipe Janejare'e ikatuay. Ajawyi eity neaiwererā. Ekoa rupi tereiko mijē”, eu epetā ijupe kō. “Aje ipo” ne'l'āi kupa ajamā'ē. Waiwererā noitytari kupa ky'y. Awyje noity'āi kupa ky'y.

⁷⁻⁸ Janejare'e ikatuay janerereko ipi. Wayvu ome'ēma janeupe ipi. Ajawyi tijaja'a jē jajimotekokuwa mō ee.

Koo rē tē poromosā'āgatā tapekuwa sa'u. Janejare'e âmānā omogyoka janekoo pē ipi, janeremitāgwerā kō morya rōmō. I'a katu janeupe âmē, janeposikoa repy rōmō. Ajawyi janerory ee. Na'evoi joōny rōmō kōrijō tē sō koo ojinō remē. Âmō, jaivu rōmō kōrijō tē sō koo ojinō remē. A'evo remē jajipy'amopirai tesō kuwa janekoo rē jamā'ē ky'y, manyvo jaa rōmō rōwā rewarā mō. Temimojaiwe rōmōtā. Temiapy rōmōtā. Joōny vo 'ejē tijaiko e'ā ajawyi.

⁹ Poroauway wyi aepe oro'e pejē, eretārāgwerā kō. “A'evo si!” tapejē. “Jesu oity kupa”, noro'ei pejē ajamā'ē. Norojipy'amopirai pene. Orokuwa Jesu rē peewe katu peiko. Orokuwa ekoa rupi ywesō pepota peiko, emireko katu kō rōmō. ¹⁰ Ivo katu Janejare'e poroereko ipi. Omā'ē pene, manyvo peiko remē ipi. Janejare'e peauway rewarā mō itōkō pepātāvō gatu Jesu koty rewarā kō imokasi kō ipi. Āwitō jypy remē a'evo peiko ipi, āwīvo jē age'e remē peiko. A'evoa Janejare'e okuwa penewarā. ¹¹ Oropota a'evo tapeiko jē, pejāvijō jē, ajaate Jesu ovāe mijē remē. Âmē tē penoryvaytā ee ovāe remē. ¹² Ja'ave rōwā tapeiko e'ā, a'e pejē. Pejipy jē ikō ee peiko nē. A'evo ekoi mǎe kō ikatuay Janejare'e wereko kōtā ipi, wayvukwerā rupi katu.

“Aje ywete Janejare'e wayvukwerā rupi katu ekoi”, e'i mǎ'ē

¹³⁻¹⁴ Janejare'e “poroereko katutā” e'i jane remē, aekwerā rupi katu janerereko ipi. Nijanerako'i pānēi ijayvukwerā rē ipi. Ajawyi “aje” tija'e ijayvukwerā pē ipi. Tāmō Aparāo rē tapeja'a. Āwitō tāmō Aparāo “aje” e'i ijayvu pē, kee e'i Janejare'e ijupe remē: “*Ikatuay wete oroerekotā. Amojikwaoka ywetetā nejeapyrerā rā kō. Eayvukwerā rupi katu a'evotā oroereko*”, e'i tāmō Aparāo pē.^d Aepe e'i remē, kee e'i wayvu mokasia rōmō: “Aje ywete aepe a'e, Janejare'e tē ije rewarā mō. Namotee'āi eayvu mǎ'ē tē ije”, e'i. Janejare'e ywesō ijayvukasiay janewyi ipi. Nuvei 'ete Janejare'e vo ijayvukasi mǎ'ē. Ajawyi wayvu ome'ēma amātejē tāmō Aparāo pē remē, “aje” e'i Aparāo ijupe. ¹⁵ Tāmō Aparāo age'e rōwā tesō wārō puku. Ajamā'ē noerekoivai ārōa rē. Eako'i jē ee. Ajaate kāramō ijākarā Janejare'e ome'ē ijupe ky'y. E'i maekwerā rupi katu tē a'evo ekoi.

^d 6.13-14 Jinō. 22.16-17

¹⁶Japota “aje” taoty janeayvu pè remẽ, janewyi wete ijayvukasi mãẽ rerà jamovy ipi.^e ¹⁷Ãwivo ve Janejare'e, “Kee oroerekotà”, e'i jane kô pè remẽ, werà omovy wayvukasia mojikuwaparà rômô. Ajawyi, “Aje ywete a'evo Janejare'e ererekotà”, taoty ipi. ¹⁸Niwari mãẽ tè Janejare'e. Ajawyi temirovija teãmã e'i mãẽ. Wayvukwerà rupi katu ekoi ipi. A'evo ve werà omovy wayvu mokasia rômô remẽ, temirovija teãmã a'e. Ajawyi, “Aje ywete a'evo oroerekotà”, e'i janeupe remẽ, “Aje a'evotà”, tija'e ijupe. A'evoa rè jajimokasi. Janejare'e, “Kee a'età”, e'i maekwerà pè “aje” ja'e. Jaärô jẽ ãmẽ, ajaate a'evotà Janejare'e wereko. ¹⁹A'evo jaiko remẽ, yarà jaãpasĩ mãẽ vo 'ejẽ jaikotà. Kee. Yarà jaãpasĩ gatu remẽ, nojerai oo ipi. Ãwivo ve Jesu pyri janeikoa rà jaärô jẽ remẽ, nijaity ywe'e tite'ãi Jesu rekoa ipi. Jaja'a ywete jẽ ee wyi nijaity'ãi ipi. Jajirovijaray jẽ ee. ãmẽ tè janejipy'amogetaa kô nitee'ãi. Jesu oopa Uu rena kyty. Uu pyri'ije'ẽ tè tesô ekoi ky'y. Ikewarà vo rôwã ekoi ky'y. Ike Janejare'e moe'ea retã yvy pewarà pè, uve kamisa ijanamu mãẽ ijokenapa mô, tijavãe e'ã Janejare'e pyri'ije'ẽ mãẽ. Yva pè ãmẽ Jesu oopa awyje Uu pyri'ije'ẽ iko ky'y. ²⁰Janerenone oo amãtejẽ upa. A'e pe wyi oja'a janere upa, Uu pyri'ije'ẽ wyi. Awyje Uu pè oporegeta katu mãẽ rômô ekoi ky'y, janeupewarà mô. Mãerã tè a'evo ekoi. Awitô Meukiseteki mãerã tè ekoi Janejare'e pè oporegeta mãẽ rômô, a'evo Jesu ekoi ky'y.

Meukiseteki rewarà

7 ¹⁻² Poromotekokuwa sa'u jètã jövijã Meukiseteki rewarà rè. Kôitokô tãmô Aparão pewarà mô Janejare'e pè oporegeta maekwerà a'e. Tãmô Aparão oo ojiapisi rômô tövijã kô mô rè remẽ itökô, a'e ywesô 'arã kô gyty ekoi.^f Aja paire ojivy uu wena kyty iko. A'evo remẽ jövijã Meukiseteki reve ojiövaisĩ kupa. Jövijã wasu tè Meukiseteki. Erã pè “Jövijã wasu ivo poroereko mã'ẽ” jaa tè aepo'i. Sãrẽ taa pewarà rövijã wasu tè Meukiseteki. Sãrẽ taa pè “nimirai 'ete” jaa tè. Ajawyi poromojimoryoka mã'ẽ tè Meukiseteki. Janejare'e en pè oporegeta katu mã'ẽ teve a'e. A'e ojiövaisĩ tãmô Aparão reve kupa remẽ, kee e'i tãmô Aparão pè: “Janejare'e ikô ikatuay tanerereko nẽ”, e'i. Janejare'e pè oporegeta mã'ẽ rômô aepo e'i tãmô Aparão pè.

^e 6.16 Janejare'e rerã rupi tè ojiayvumokasi mã'ẽ kee e'i: “Janejare'e okuwa aje ywete aepo a'e remẽ”, e'i. ãmô, “Janejare'e reminu rômô, 'Aje ywete eayvu rupi arekotã', a'e ene”, e'i. ^f 7.1-2 Uve tãmô Aparão ra'yra'u, Ero eu erã pè mã'ẽ. A'e ãpã kô opyy eraa wemigwai ai rômô. Ima'ekwerã kô ve weraa kupa. A'evoa ojenu tãmô Aparão pè remẽ, oo wa'yra'u momoioka iwiyi kô erojivy eru. Ojivy uu iko remẽ jövijã Meukiseteki reve ojiövaisĩ kupa. Jinô. 14.17-20.

A'evo remē tāmō Aparão ma'ekwerà werojivy eru ereko, āpā kō opyy eraa maekwerà kō. A'e oma'ekwerà mō ome'ē Meukiseteki pè. 10 rōmō ima'e remē pe'ī wekyi ime'ē ijupe. A'evo 'evo ome'ē ijupe.^g

³Meukiseteki nijakuwai 'ete eewarà. Tuu nijakuwai. Ijy teve nisikuwai. Tāmōi rerà kō ve pirujē eewarà nisikuwai, nojikusiwai a'evoa kō kareta rè rewarà mō. Āwīvo ve isakyawerà nisikuwai. Āmō, ikājāawerà ve nisikuwai. Kee jaa kōrijō tē sikuwa ipi: “Janejare'e pè oporegeta katu mǎē rōmō ekoi”, eja kōrijō tē sikuwa. Ajawyi a'evo jē maevo sō tite ekoi age'e remē. Oiko karuaru maevo sō tite. Āwitō Janejare'e Ra'yry ekoi jē mǎerā tē, a'evo jē maevo sō tite Meukiseteki ekoi.

⁴Jōvijā wasu rōmō tē Meukiseteki ekoi. A'e ywesō wapyrasa tāmō Aparão jōvijā wasu rōmō, āwisō jōvijā wasu rōmō teve teipe tāmō Aparão remē mijā. Ajawyi ojiōvaisi kupa remē, tāmō Aparão oma'e mō ome'ē ijupe. Āpā weraa maekwerà mō ome'ē ijupe. Ajawyi tē jakuwa Meukiseteki wapyrasa tāmō Aparão.

⁵Kee jaa jakuwa teve. Meukiseteki wapyrasatà tāmō Revi jeapyrerà rā kō Janejare'e pè oporegeta katu mǎē rōmō. Tāmō Aparão jeapyrerà rōmōtā tē itōkō Revi jeapyrerà kō mijā. Kāramō ijeapyrerà rā kō Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōmōtā ekoi, wetārāgwerà rā kō pewarà mō.^h Ajare tāmō Moisesi kee okusiwatā Revi jeapyrerà kō pewarà mō: “*Revi jeapyrerà kō toppy moma'e kō mō wetārāgwerà kō wyi ipi, Revi jeapyrerà rōwā mǎe kō wyi. A'e kō 10 rōmō ima'e kō remē, pe'ī tome'ē Revi jeapyrerà kō pè ipi, Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōmō ekoi kupa rewarà mō*”, e'i mǎē okusiwa. Aekwerà rupi katu wereko āmē kupa ipi. Tāmō Aparão jeapyrerà rā kō pawete a'e kō ekoi. Ajamǎē a'evo ipe remē, tāmō Revi jeapyrerà rōwā mǎe kō oma'e kō mō ome'ē jē Revi jeapyrerà kō pè ipi. ⁶A'evoa rè kee a'e pejē. Tāmō Revi jeapyrerà rōwā ipe Meukiseteki. Ajamǎē opyy jē tāmō Aparão ma'e mō. Opyy remē, oporegeta Janejare'e pè tāmō Aparão pewarà mō, ikatuay Janejare'e toereko. A'evo wereko remē itōkō kee e'ipa Janejare'e tāmō Aparão pè: “Ikatuay oroerekotā. Nejeapyrerà rā kō amojikwaoka ywetetā”, e'ipa amātejē a'evo remē.

⁷Kee jaa sikuwapa. Meukiseteki ywesō ijayvukasi tāmō Aparão wyi, a'e tē “Ikatuay Janejare'e tanerereko”, e'i ijupe rewarà mō. Aepo rapijarerà

^g 7.1-2 “Eroryvay Janejare'e rè, ikasia rupi tē eāpā kō 'arà kyty aiko rewarà mō”, e'i tāmō Aparão rewarà mō a'evo ome'ē ijupe. Janejare'e pè oporegeta mǎē e'ey Meukiseteki wyi tē a'evo tāmō Aparão wereko. ^h 7.5 Janejare'e wayvu ome'ē tāmō Moisesi pè remē itōkō opyteporo Revi jeapyrerà kō oupe oporegeta mǎe kō rōmō toiko kupa, toporijauesaoaka weretārāgwerà kō Janejare'e pè. Āmē a'evo paire tāmō kō ojimoena Kanaā vvy pè. Āmē vvy omosāitā Janejare'e ayvu rupi ojiupe kupa, wena rōmō kupa. Koo rā kō rōmō teve omosāitā. Ajamǎē tāmō Revi jeapyrerà rā kō pè nome'ē'ai kupa, koo rè noposiko'ai kupa rewarà mō. Janejare'e moe'ea retā wryy pè kōrijō tē oposikotā kupa. Ajawyi Revi jeapyrerà rōwā mǎe kō tē oma'e mō ome'ētā ijupe kō ipi. 10 rōmō ima'e kō remē, pe'ī ome'ētā ijupe kō kupa ipi. P.Moirō. 18.21

ywesõ ijayvukasi ipi. Ajawyi jakuwa Meukiseteki ywesõ Aparão wapyrasa.

⁸ Kee jaa rè tapejipy'amogeta. Āwitō tāmō Revi jeapyrerà kō Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōmō ekoi, āwīvo ve Meukiseteki ekoi. Ojevo jē moma'e mō opyy jowyi kupa ipi. Ajamā'ē okājāma mǎe rā kō pawete Revi jeapyrerà kō ekoi. Meukiseteki āmē māerā tè ekoitā. Janejare'e ayvu pè a'evoa rewarà ojikusiwapa. Ajawyi sikuwa Meukiseteki ywesõ wapyrasa Revi jeapyrerà kō.

⁹⁻¹⁰ Kee ja'e kuwa teve. Nijākarāive tāmō Aparão, ojiōvaisī Meukiseteki reve remē. Kāramō tè ijākarātā. Āwīvo vetā kāramō iparytā. Ajaate ijeapyretā. Ajawyi oma'e kō mō ome'ē Meukiseteki pè remē, ojeapyrerà rā kō pewarā mō teve ome'ē amātejē sikaepo ijupe. Ijeapyrerà ipupe tui jē. [Ajawyi sikuwa Meukiseteki ywesõtā Revi jeapyrerà rā kō wyi, āwisō ojevo jē Janejare'e pè oporegeta mǎe kō rōmō ekoi epe kupa remē.]

“Jesu wapyrasa Revi jeapyrerà kō Janejare'e pè oporegeta mǎ'ē katu rōmō ekoi”, e'i mǎ'ē

¹¹ Karamoe remē itōkō Janejare'e wayvu ome'ē tāmō Moisesi pè, manyvo tijaiko ikoty rewarà kō rōmō mǎ'ē. A'evō remē omoe'yi tāmō Revi jeapyrerà kō oupe oposiko mǎe rā kō rōmō toiko kupa. A'e kō pytery pe wyi tāmō Arão wesa oupe oporegeta mǎe rā rōmō toiko, ijeapyrerà rā kō revejē. A'e kō oporegeta Janejare'e pè wetārāgwerà kō pewarā mō ipi. Ajamā'ē nijanereraa kuwai Janejare'e pyri'ije'e kupa ipi, nokuwai janeaiwererà moje'oa kupa rewarà mō. Ajawyi Janejare'e a'evoa wekovijanō ky'y. Wa'yry omuu oupe oporegeta mǎ'ē e'ey rōmō toiko ky'y. Omuu remē, “Revi jeapyrerà kō vo rōwā neikotā”, e'i ijupe imuroka. “Āwitō Meukiseteki ekoi, āwīvotā neiko”, e'i ijupe imuroka.

¹² Ajawyi tāmō Revi jeapyrerà kō rōwā Janejare'e opota oupe oporegeta katu mǎ'ē rōmō toiko ky'y. Ovo rupi teve opota ky'y. Wa'yry tē tesō omuroka oupe oporegeta mǎ'ē rōmō toiko ky'y. Ajawyi wekovijanō tāmō Moisesi remikusiwarerà ky'y. ¹³⁻¹⁴ Emā'ē. Janejare'e opota jē tè sō tāmō Revi jeapyrerà kō oupe oporegeta mǎe kō rōmō remē, tāmō Revi jeapyrerà rōmō omuroka kuwa Wa'yry tisaky mijā. Ajamā'ē a'e jeapyrerà rōmō rōwā isaky. Tāmō Jutaa jeapyrerà rōmō tè isaky. Nuvei 'ete tāmō Jutaa jeapyrerà mō Janejare'e pè oporegeta mǎ'ē rōmō mijā. A'e kō pewarā mō Moisesi ne'i mijā.

¹⁵⁻¹⁷ Oterē jē oromome'utā tapekuwa katu a'evoa rewarà. Jesu ikasiay wete. Janejare'e pyri'ije'e tè tesō janereraa kuwa. Awyje nomānō'āi māerā tè Jesu, kee e'i ojikusywa maekwerà rupi katu:

“Neiko karuarutā eupe neporegeta mǎ'ē rōmō neiko.

Āwitō Meukiseteki ekoi, āwīvotā neiko”, e'i ijupe.ⁱ

Aja rewarā mō tē Jesu tē Uu pē oporegeta katu mā'ē rōmō ekoi. Tāmō Moisesi remikusiwarerā rupi rōwā a'evo ekoi.

¹⁸⁻¹⁹Ikatu ipe Janejare'e wayvukwerā tāmō Moisesi pē okusiwaoka maekwerā. Ajamā'ē nijanepy'aky'a'o kuwa'āi, Janejare'e pyri'ije'ē tijaikē. Nijanepy'amotee kuwa'āi. Aja rewarā mō aekwerā wekovijanō ky'y. Ajawyi sikuwa Janejare'e reve jaiko karuarutā mā'ē. Ajawyi Jesu rē jēsi janerako'i ky'y. A'e tē janereraatā Uu pyri tijaiko karuaru. A'evoa siārō jē. A'e ywesō ikatuay janeupe age'e ky'y. [A'e ywesō ikatuay wete tāmō Moisesi wyi ky'y.]

²⁰Āmō, aepo a'e maekwerā 'aryvo kee a'e pejē. Janejare'e Wa'yry oinō oupe oporegeta katu mā'ē rōmō remē, werā omovy wayvumokasia mō. Na'evoi Janejare'e wereko mijā, oupe oporegeta mēe kō oposikoa wāparō remē. Nomovyi werā ywe'e ijupe kō ipi. ²¹Jesu pewartā mō kōrijō tē a'evo wereko, [Jesu ywesō wapyrasa kō rewarā mō]. Kee e'i Jesu pewartā mō maekwerā: “*Ije tē Janejare'e rōmō ka'e eayvukasia rōmō aiko: 'Eupe oporegeta katu mā'ē rōmō neiko māerā tē neiko'* ”, e'i Tuu ijupe. Aekwerā rupi katu wereko āmē. Nomoteei wayvukwerā, aepo e'ipa wayvukasi rōmō remē.^j

²²Aepo e'i maekwerā rupi sikuwa Jesu ywesō ikatuay tāmō Revi jeapyrerā kō wyi iko, Uu pē oporegeta katu mā'ē rōmō ekoi. Ajawyi sikuwa Jesu rupi Janejare'e janerereko mā'ē ywesō ikatuay wete janerāmōi kō wereko maekwerā wyi.

²³Kee jaa teve sikuwa. Okājāmatā teāmā mēe rā kō tē tāmō Revi jeapyrerā kō. Ajawyi a'e kō okājā 'atā tē kupa. Ajawyi noja'a puku'āi wetārāgwerā kō rē Janejare'e pē kupa ipi. Ekovijarerā kō tē oja'atā ee kō ajaire. Ajawyi ijatray kupa. ²⁴Jesu āmē nokājā'āi māerā tē. Naekovija mijē'āi. Ajawyi pe'ite ekoi. ²⁵Ajawyi janerereko karuaru. Oja'a karuaru janere Uu rovakeve ipi. Āwitō age'e remē, āwīvo jē māerā tē. Nokājā'āi rewarā mō a'evo janerereko jē.

²⁶Ajawyi ikatuay wete Uu pē oporegeta mā'ē rōmō ekoi. Janepātāvōarā rōmō ekoi. Uu py'a rupi katu ekoi a'e. Oterē jē Uu remimota rupi katu ekoi ipi. Nuvei 'eteay ijaiwererā mō ee. Nivoi jaiko teāmā mā'ē vo rōwā ekoi. Ajawyi Janejare'e omoēoka okoty imono opyri, temimoe'e rōmō toiko ky'y. ²⁷Na'evoi tāmō Revi jeapyrerā kō Janejare'e pē oporegeta mēe kō rōmō ekoi remē. A'e kō nivoi jē tē ekoi kupa ipi. Ajawyi moma'e ome'ētā wetārāgwerā kō pewartā mō Janejare'e pē remē, waiwererā repykarā ra'upa rōmō rā'ī ome'ē kupa ipi. Aja paire tē wetārāgwerā kō aiwererā repykarā ra'upa rōmō ome'ē kupa ipi. A'evo 'evo ekoi kupa ipi.

ⁱ 7.15-17 Jīg. 110.4   ^j 7.21 Jīg. 110.4

Na'evoi ãmẽ Jesu ekoi. Nuvei 'ete ijaiwererã ee. Ajawyi janeaiwererã repykarã mõ omãñõ remẽ, awyjepa ky'y. Omoepypa janeaiwererã kõ ky'y. Oy tẽ epy. Nomãñõ mijẽ'ãi janerepy rõmõ ky'y. ²⁸Na'evoi tãmõ Moisesi remikusiwarerã rupi Janejare'e pẽ oporegeta mãe kõ ekoi. A'e kõ ojavy 'ejẽ Janejare'e ayvukwerã kupa ipi. Ajawyi a'e kõ rekovijarerã rõmõ Janejare'e Ra'yry oikepa ky'y. Nojavyi Uu ayvu mã'ẽ rõmõ ekoi. Janejare'e tẽ a'evoa rõmõ oinõ ijupe. A'evõ oinõ remẽ werã omovy wayvukasia rõmõ. Kee e'i maekwerã: *"Ije tẽ Janejare'e rõmõ ka'e eayvukasia rõmõ aiko"*, e'i maekwerã. Aepo e'i mã'ẽ pẽ, "Namotee'ãi eayvukwerã", ejaã tẽ. Tãmõ Moisesi pẽ wayvu omome'u paire tẽ aepo e'i. A'evõ tãmõ Moisesi pẽ e'i maekwerã wekovijanõ. A'evõ sikuwa Uu pẽ oporegeta katu mã'ẽ rõmõ Ta'yry ekoi mãerã tẽ jane ky'y.

"Jesu ywesõ e'i katu Uu pẽ oporegeta katu mã'ẽ rõmõ ekoi", e'i mã'ẽ

8 ¹Kee a'epa pejẽ. Jesu Uu pẽ oporegeta katu mã'ẽ janeupewarã mõ ipi, a'epa pejẽ. Tuu ywesõ ikasiay wete mã'ẽ rõmõ ekoi. Yva pẽ ekoi. A'e pyri Jesu ekoi. I'ekatu kyty wapy upa, eevejẽ Jõvijã wasu rõmõ. A'evõ rẽ ywesõ aã kareta akusiwa ajupa peupewarã mõ. ²Uu rena e'e pẽ tẽ tesõ Jesu oikepa. Mirã kõ reminõgwerã pupe rõwã ekoi. Ena e'e pẽ tẽ tesõ ekoi. Uu pyri tẽ tesõ ekoi ky'y. A'e pe wyi tẽ oja'a katu janere upa.

³Ãmõ, kee a'e pejẽ. Ikewarã Janejare'e pẽ oporegeta mãe kõ rõvijã kõ temime'ẽ arã ome'ẽ Janejare'e pẽ ipi. Ãmõ, moma'e ojuka ime'ẽ ijupe ipi, jane kõ aiwererã repykarã ra'upa rõmõ. Janejare'e pẽ oporegeta mãe kõ pirujẽ a'evõ ekoi ipi. A'evõ ekoi teãmã kupa ipi. Ajawyi Jesu ve wemime'ẽ ome'ẽ teve Uu pẽ oporegeta katu mã'ẽ rõmõ. ⁴Ike vyv rupi jẽ sõ ekoi remẽ, Uu pẽ oporegeta mã'ẽ rõmõ rõwã kuwa ekoi Jesu mijã. Uvepa oporegeta ijupe mãe kõ ike. [Revi jeapyrerã kõ tẽ a'evõ ekoi ipi.] A'e kõ tẽ wemime'ẽ arã ome'ẽ Janejare'e pẽ ipi. Tãmõ Moisesi remikusiwarerã rupi a'evõ ekoi kupa ipi.

⁵Kee a'e teve pejẽ. Karamoe remẽ itõkõ Janejare'e kee e'i tãmõ Moisesi pẽ: "Emoe'ea retã einõoka", e'i ijupe. *"Kõitokõ yvytyrpyte aryvo neju remẽ amojisaoka neupe. Aekwerã rupi katu ikõ einõoka nẽ"*, e'i ijupe.^k A'evõ oinõoka remẽ, wena e'e yva pewarã rã'ãga wã'ãoka. Ajawyi jamã'ẽ ee remẽ, jakuwa sa'u manyvo Janejare'e rena e'e yva pewarã. Awĩvo ve Revi jeapyrerã kõ Janejare'e pẽ oporegeta mãe kõ rõmõ oposiko remẽ, Jesu tẽ sikaepo wã'ã amãtejẽ kupa. [A'e ra'upa teãmã ekoi kupa.] ⁶Jesu ywesõ wapyrasa kõ ajamã'ẽ. Ajawyi Janejare'e oinõ oupe oporegeta mã'ẽ rõmõ janeupewarã mõ. A'e ywesõ ikatuay wete. Awĩvo ve Janejare'e janererekoa Jesu oinõ mã'ẽ ywesõ ikatuay wete tãmõ Moisesi oinõ maekwerã wyi. Ajawyi wekovijanõ ky'y, Wa'yry Jesu pẽ. ãmẽ ywesõ ikatuay janerereko,

^k 8.5 Jisyry. 25.40

Janejare'e e'ipa maekwerà rupi katu. 7-8 Aje, Janejare'e ayvukwerà Jesu rewarà wapyrasa ijayvukwerà tāmō Moisesi rewarà. Nikasi janerāmōi kō Janejare'e ayvukwerà rerovijaa rè ipi, Moisesi pè okusiwaoka maekwerà. Ajawyi ekovijarerà omojikuwaokapa, tiwaype e'ā jane kō pè ky'y. Ikatuay wete sō ijayvukwerà tāmō Moisesi rewarà remē, ekovijarerà ne'l'āi kuwa mijā. A'evoa rā rè kee e'i amātejē Janejare'e ikusiwaoka janeupewarà mō:

“Kāramō ajikuwa tarà mijē ekoty rewarà kō pè.

Āmō rupi tè areko kōtā ky'y.

9 Karamoe remē itōkō eayvukwerà amojenu ipe imojikuwa penāmōi kō pè mijā,

arojisyryoka kō Ejitu yvy pe wyi remē.

Takuru pee rè akusiwa eayvukwerà ime'ē ijupe kō, manyvotā tekoua rè.

'Hoō, a'evo oroikotā', e'i epe āmē kupa.

Ajamā'ē noja'ai 'ete itōkō ere kupa.

Eayvukwerà rè ve noja'ai 'ete kupa.

Ajawyi aitypa kō rā'ī.

10 Ajawyi kāramō āmō rupi tè areko kōtā ky'y.

[Takuru pee rè rōwā ainōtā eayvukwerà ky'y.]

Oterē jē ame'ētā ijupe kō ky'y.

Ipy'a kō pupe tè tesō ainōokatā eayvu ky'y.

Āmō, aākāmotekokuwa kōtā eayvu rè.

Āmē sōsi tōvijā wasu kō rōmō aikotā ky'y.

Ae kō āmē eremīgwai kō rōmō ekoitā.

11 Pirujē ekuwatā āmē kupa ky'y.

Naiko pe'l'āi nekuwai mā'ē mō ky'y.

Ajawyi noeka'āi omo'ea rā kupa ky'y.

12 Āmē si naja'a'āi ijaiwererā kō rè ky'y.

Erearaipatā ijaiwererā kō wyi ky'y”, e'i maekwerà.¹

13 Aekwerà rupi katu Janejare'e janerereko ky'y, Jesu rupi. Ajawyi noja'ai wayvukwerà tāmō Moisesi pè e'i maekwerà rè ky'y. Ekovijarerà rè tè oja'a ky'y. Āwitō janeremimōjāgwerà mō ijupa remē, ekovijarerà jainō ipi. Ijupa mā'ē āmē jamomo imono ipi. Ipyau mā'ē rè tè jaja'a ky'y. Āwīvo ve Janejare'e wayvu Jesu rewarà rè kōrijō tè oja'a ky'y, a'e ywesō ikatuay wete rewarà mō.

Janejare'e moe'ea retā rewarà

9 ¹Karamoe remē Janejare'e oporegeta tāmō Moisesi pè remē itōkō, “Kee tapereko emoe'e pekupa”, e'i ijupe. “Kee tapeinō emoe'ea retā”,

¹ 8.12 Jer. 31.31-34

e'i teve ijupe. A'evu Moisesi kō wereko inō ãmẽ. Opo pupe tẽ oinō kupa.^m
²Tetã oinō kupa. Tetã wryy pẽ ikwarã kyty ovaokena kupa, kamisa ijanamu mã'ẽ pupe. ãmẽ kamisa kyvo kytywarã pẽ “Janejare'e moe'ea retã” eu. Moma'e kō iteetejẽ oinō kamisa kyvo kytywarã pupe kupa. Kejõ oinō kupa. Turi rã'ãga'y. ãmõ, meju rena, meju Janejare'e pẽ temime'ẽ reve. Mokopejõ oinō kamisa kyvo kytywarã pẽ kupa. ³ãmẽ kamisa kupe kytywarã pẽ “Janejare'e tui upa mã'ẽ” eu. “A'e ywesõ ikatuay wete mã'ẽ” eu teve. ⁴A'e pẽ iteetejẽ oinō teve kupa. Kejõ oinō kupa. Jamoeny tipije katu mã'ẽ rena oinō kupa. A'e rova'arã rupi omoaty vvy karakuri kupa maekwerã. A'e 'aryvo omoeny inō Janejare'e rovake kupa ipi. ãmõ, Janejare'e avvukwerã rena oinō kamisa kupe kytyre kupa. Takuru pee rẽ ojikusiwa mã'ẽ rena tẽ a'e. A'e rova'arã rupi teve omoaty vvy karakuri kupa maekwerã. ãmõ, a'e ena pupe tãmõ Arão pytukwerã oinō amãtejẽ kupa. Kõitokõ Janejare'e oowerã oinō pytu rẽ maekwerã. ãmõ, mãnã kure kurerã kō rena oinō amãtejẽ ipupe kupa. Vvy karakuri jimoãtãgwerã a'e mãnã kurerã rena, warypy vo mã'ẽ ajamã'ẽ. A'e a'e kō Janejare'e avvukwerã rena pupe oinō amãtejẽ kupa. Oovapy ajaire tatui kupa. ⁵Kee oinō amãtejẽ ovapyka rova 'aryvo kupa. Yvapewarã ipepõkã mãe kō vo sõ tite l'aryvo oinō kupa, kerupĩ eu ijupe mãe kō. Ojipepõkãmira ojiõvaisĩ kupa. Mõrijõ kupa. [A'e vvy karakuri jimoãtãgwerã kō tẽ.] Janejare'e ekoi mã'ẽ mojikuwapa tẽ awĩ kō. A'e põ'õgwery pe wyi tẽ Janejare'e “awyjepa” e'i jane kō aiwererã kō pewarã mō. A'evu Janejare'e avvukwerã rena rovapyka. A'e a'e itõkõ kamisa kupe kytywarã pẽ oinō kupa, Janejare'e tui upa mã'ẽ pẽ. A'e rewarã pe'ĩpe'ĩ tẽ amome'u ajamã'ẽ tapeja'a ee. Namome'upa'ãi ajamã'ẽ.”

⁶A'evu 'evu ojinõ maire itõkõ Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō oposiko Janejare'e moe'ea retã wryy pẽ ipi. Kee ekoi kupa ipi. Kamisa kyvo kytywarã pẽ oike ike py'y py'yi Janejare'e moe'e kupa ipi. Turi rã'ãga omoeny kupa ipi. ^oWãisõ ekoi kupa. Noikei ajamã'ẽ kamisa kupe kyty kupa ipi. Kyvo kytyre kõrijõ tẽ oike ike kupa ipi. ⁷Janejare'e pẽ oporegeta mãe kō rõvijã wasu kõrijõ tẽ kamisa kupe kytyre oike ipi. Pe'ĩgã. Noike py'yi ajamã'ẽ ipi. Kwaray upi upi kõrijõ tẽ oike rã'ĩ tẽ ipupe ipi. ãmẽ oiketã remẽ, teima ruwykwerã werãa ena pupe eroike ipi. Noikei teima ruwy e'ãte ipi. A'e teima ruwykwerã omopepei Janejare'e avvukwerã rena 'aryvo erokwa ipi. Omopepei remẽ, kee e'i ipi: “Janejare'e, orojavy sikaepo neavykwerã ipi, ije, ãmõ, eretãrãgwerã Isaeu kō pirujẽ. Ajawyi aã teima ruwykwerã aeru oreaiwererã repykarã ra'upa rõmõ”, e'i ipi.

⁸A'evua rẽ jaja'a remẽ, Janejare'e 'Ag janemotekokuwa kee tija'e. A'evu jẽ wereko Janejare'e moe'e kupa remẽ, manyvo nija'e'ãi kuwa

^m 9.1 Jisyry. 20—30   ⁿ 9.5 Okusiwa ijupe mãe kō remikuwa teãmã aepe jaa. Ajawyi nomome'upa'i. Jisyry. 25.18-22   ^o 9.6 A'e pe wyi omoja'aoka wetãrãgwerã kō rẽ Janejare'e pẽ ipi.

Janejare'e pyri'ije'e imoe'e ipi. ⁹Ajawyi sikuwa Janejare'e pè temime'e rã nijanepy'amokatu kuwa'ãi ipi. Nijanepy'amopiryvypy katu kuwa'ãi teve ipi. Teima ruwykwerà Janejare'e pè jame'e ipe remē, aekwery vo jē jaiko, japota ipe imoe'e remē.

¹⁰Kee ekoi Moisesi remikusiwarerà rupi ekoi mǎe kō ipi. Wekoa rupi ojimi'u ipe Janejare'e morya rōmō kupa ipi. Āmō, ojipiky'a'o ipe teve kupa ipi. [Āmō, oparapi kō okusu katu ipe teve kupa ipi.] “A'evo jaiko remē teipō, nijaneky'a'ãi Janejare'e pè ipi”, e'i tite kupa ipi. Opirà rova'arà pè kōrijō tē aepe e'i kupa ipi. Ajamāē ipy'a kō pupe icy'a jē, ojavy jē Janejare'e ayvukwerà kupa ipi rewarà mō. A'evoa noky'a'o'ãi janepy'a ipi. Ajawyi a'evoa rupiwarà kōrijō tē nikasi 'ete janeaiwererà moje'oa rē ipi.

Ajaate Janejare'e janepy'aky'a'oa e'e oinō ky'y. ¹¹Kiristu oike Uu pè oporegeta katu mǎē rōmō remē, tetā teminōgwerà wryy pè rōwā oike. Ike yvy pewarà wryy pè rōwā oike. Aje ywete, Uu rena e'e pè tē tesō oike, yva pè. A'e pe wyi oja'a janere Uu rovake ipi. Ikatuay Tuu janerereko āmē ky'y. ¹²Oike Uu pyri remē, awyje jē Uu pyri ekoi. A'e pè janeaiwererà omoepypa ky'y. Janeaiwererà omoje'opaoka janewyi. Teima jukaa pupe rōwā janeaiwererà omoepypa. Pui ra'yru jukaa pupe rōwā. So'o rā'āga jukaa pupe rōwā teve. Ajawyi teima kō ruwykwerà rōwā weraa ime'e janeaiwererà repy rōmō. Owykwerà tē tesō weraa maevo sō tite Uu pè ime'e. Oypa janeaiwererà repyka āmē ky'y.

¹³Na'evoi Moisesi remikusiwarerà rupi ekoi mǎe kō, teima kō ojuka ime'e mǎe kō. Ae kō kee kōrijō wereko wetārāgwerà kō ipi icy'a'o. Teima ruwykwerà pupe kōrijō wapirei kō. Āmō 'arà mē so'o rā'āga ruwykwerà pupe wapirei kō. Āmō 'arà mē pui ruwykwerà pupe. Āmō remē pui ra'yru kaiwerà ku'ikwerà omopepei ee kō. A'evo ipe wetārāgwerà kō wereko kupa ipi. Ajawyi tē niky'ai maevo sō tite Janejare'e pè ipirā rova'arà rupi kupa. ¹⁴A'evoa rupi rōwā Kiristu janerereko janeky'a'oa rē. Janepy'a pewarà tē tesō oky'a'o omānōa rupi, owykwerà rupi. Ojime'e Janejare'e pè omānō janeupewarà mō. Nuvei 'ete ijaiwererà ee mǎē rōmō a'evo ekoi. Janejare'e 'Āg oiko karuaru mǎē kasia rupi a'evo janerereko. A'evo awyje Janejare'e oiko jē iko mǎē remimota rupi jaiko ky'y. Imoe'earā kō rōmō jaiko ky'y. Ajawyi teima kō jukaa rē nijaja'ai jaiko ky'y, manyvoa rā rōmō rōwā a'evoa rewarà mō.

Janereko pyaukwerà rewarà

¹⁵Kiristu omānō janeupewarà mō remē, oypa janeaiwererà repykwerà ky'y. A'evoa rupi janereko pyaukwerà ojiāparō jane. “Janejare'e pyri'ije'e tekou karuarua”, jaa tē Jesu mǎnōa. Janejare'e janepyteporopa opyriwarà kō rōmō tijaiko karuaru. Kee e'ipa Janejare'e jane:

– Poromomoioka peaiwererà wyi. Ajawyi pejotà epyri peiko karuaru rōmō ky'y, e'ipa jane.

Janejare'e ayvukwerà tāmō Moisesi pè okusiwaoka maekwerà rupi jaiko remē, noyi janeaiwererà repykarà ipi. Ajawyi manyvo nisireko'āi janevota janeaiwererà itypyypipa janewyi mijā. Kiristu tē omānōa rupi tē oityypyipaoka kō janewyi ky'y.

Okājāma mǎe kō rē tē poromosā'āga mǎ'ē

16-17 Okājāma mǎe kō ma'ekwerà mosāia rē tē poromosā'āgatā. Kee eu amātejē ipi: “Kee tapemosāi ema'ekwerà kō erenawery pē”, eu. Ajawyi aekwerà rupi katu a'evo jareko kāramō ipi. Ava mō okājā remē, jarovija ijayvukwerà ipi. Ima'ekwerà kō jamosāi ijayvukwerà rupi ipi. Uve jē remē, nijamosāi'āive ima'e kō. Okājā remē kōrijō tē jamosāi ipi. Ikājāa tē wārō rā'ī kupa. Aja paire tē ima'ekwerà jamosāitā ky'y. 18 Āwivo ve karamoe remē Janejare'e werekotā janerāmōi kō oupewarà kō rōmō remē, tāmō Moisesi tojukaoka rā'ī weima kō mō. A'e ruwykwerà wenōe imānōawerà kō mojikuwaparà rōmō kupa. A'evo remeve Janejare'e wereko ypy kō wemīgwai kō rōmō ky'y. 19 Janejare'e omoeoka wayvukasia Moisesi pē ikusiwaoka. “Kee tapeiko eremīgwai kō rōmō”, e'i Janejare'e maekwerà. Ajaire a'e rupi ekoi ypy kupa remē, Moisesi pirujē omojenu rā'ī, āwisō manyvo tekoua tokuwa kupa. A'evo paire tē pui ra'yry kō ruwykwerà oinō ena pupe. So'o rā'āga ra'yry kō ruwykwerà teve oinō. Yy pupe omoy rā'ī. Ajaire kaneiru raawerà temimopirāgwerà wāpasī jai rē.^p A'e omōsō rā'ī moma'e ruwykwerà pupe yy revewarà pupe. A'e kaneiru raawerà pupe omopepei Janejare'e ayvukwerà kareta rē ojikusīwa mǎ'ē rē. Jane kō rē teve omopepei erokwa. 20 Āmē Moisesi kee e'i tāmō kō pē, Isaeu kō pē:

– Age'e Janejare'e janererekotā oupewarà kō rōmō. Tijajireko katu ajawyi, ijayvukasia rupi katu tijaiko, e'i ijupe kō. Pemā'ē aā teima ruwykwerà rē esa. Aā rupi Janejare'e omojikuwaoka wayvukwerà janeupewarà mō. “Awyje a'e rupi janererekotā oupewarà kō rōmō”, eu mǎ'ē mojikuwaparà rōmō, e'i ijupe kō.^q 21 A'evo ve Janejare'e moe'ea retā rē omopepei erokwa kupa, ojiāparō remē. Teima ruwykwerà omopepei ee kupa. Ipupewarà kō rē ve omopepei erokwa, “Awyje Janejare'e pewarà kō aā tetā pewarà kō”, eu mǎ'ē mojikuwapa. 22 A'evo tekoua rupi katu tekou ipi. Janejare'e pē oporegeta mǎe kō wetārāgwerà kō pewarà mō tē oporegeta Janejare'e pē remē upi upi teima ruwykwerà oporu kupa ipi, imānōawerà mojikuwaparà rōmō kupa. Janejare'e ayvukasia rupi a'evo ekoi kupa. Omānō teima wyi Janejare'e “awyjepa” e'i ime'earerā aiwererā pē ipi. Nalevoi remē “awyjepa” ne'ī, teima ruwykwerà e'āte remē.

“Jesu mǎnōa oypa katu janeaiwererā repykarā mō”, e'i mǎ'ē

23 A'evo tāmō Moisesi kō wereko Janejare'e moe'ea retā, ipupewarà kō reve. Teima ruwykwerà omopepei ee kō erokwa ime'ē Janejare'e pē. Āmē

p 9.19 “Isopi” eu jai pē mǎ'ē rē wāpasī. q 9.20 Jisyry. 24.6-8

tè Janejare'e, "Niky'ai eupe", e'i ijupe kō ky'y. Opyy ãmẽ ky'y. A'evō a'e tetã rewarã wãã Janejare'e rena e'e yvapewarã rewarã.^r Janejare'e rena e'e pè ãmẽ teima ruwykwerã nikasi ijupe temime'ẽ rômõ. ²⁴A'e pupe tè Kiristu oike ky'y. Yvy pewarã tetã pupe rōwã oike. Uu rena pupe tẽ tesõ oike ky'y, yva pewarã pè tè. A'e pè Uu pyri wyi oja'a janere upa. ²⁵Kiristu noike py'y py'yi. Pe' Tate ojime'ẽ remẽ, oypa imãnõawerã janeaiwererã repykarã mō. Na'evoi ike yvy pè Janejare'e pè oporegeta mõe kō. Noyi emime'ẽgwerã kō ipi. Ajawyi nopi 'ete ime'ẽa wyi kupa ipi. Ajawyi a'e kō rōvijã wasu oike ike jẽ kamisa kupe kytire ipi. Kwaray upi upi tè oike ipi. Oike remẽ upi upi teima ruwykwerã weraa imojikuwaoka mijẽ Janejare'e pè ipi, "awyjepa" te'i ijaiwererã kō pè ipi. A'evō rōwã Jesu. Oypa katu imãnõawerã. ²⁶Noyi sō remẽ, omãnõ py'yi jẽ kuwa mijã. Yvy jinõ ypy remeve, omãnõ ypy kuwa rãĩ mijã. Ajaire omãnõ mijẽ kuwa ekovijarã rômõ. Nopa'ai kuwa a'evoa. Ajamã'ẽ na'evoi. Oy tè imãnõawerã. Ajawyi karamoe remeve rōwã omãnõ. Janereko remẽ tè omãnõ. Pe' Tate imãnõa. A'evoa rupi omoepypa amãtejẽ janeaiwererã ky'y. Awyjepa ãmẽ ky'y.

²⁷Jane ve pe' Tate tijakãjã ipi. Awyje jẽ jakãjã jaa ipi. Jakãjã maire, Janejare'e janemoeyitã. ²⁸Awivo ve pe' Tate Kiristu omãnõ, ojime'ẽ mirã kō aiwererã repy rômõ remẽ. Pe' Tate amãtejẽ ojime'ẽ. A'evō oypa mōa'arōwã mirã kō aiwererã repyka. Kãramõ uu tarã mijẽ. Mirã kō aiwererã rẽ rōwã uutã ky'y. Wãrõarerã kō pijarã mō tè uutã ky'y. ãmẽ sōsi janereraatã wena kyty opyri tijaiko karuaru ky'y.

[Ajawyi tapejiroyivy e'ã aekwerã kyty, a'e pejẽ.]

10 ¹Tãmõ Moisesi remikusiwarerã rupi ekoi mõe kō nokuwai Janejare'e poroereko katu mõe ipi ajamã'ẽ. Okuwa ipe sō kupa mijã. Nokuwai Kiristu mãnõa rupi javãe kuwa Janejare'e pyri mõe kupa. Tãmõ Moisesi ayvu rupi ekoi mõe kō, "Noyive janeaiwererã repykarã", e'i tite kupa ipi. Ajawyi weima kō weru eru tè jẽ ijuka kupa ipi. Kwaray upi upi a'evō ekoi kupa ipi. Opota ipe Janejare'e pyri'ije'ẽ ovãe kupa remẽ, manyvo noereko'ai kupa, teima jukaa noyi ijaiwererã kō repykarã mō rewarã mō. ²Emã'ẽ. Aekwerã rupi Janejare'e omoe'e ipe kupa. Nojipy'aky'a'oi kupa ajamã'ẽ. Aje ywete ojipy'aky'a'oi sō kupa remẽ, "Awyje Janejare'e eky'a'opa", e'i kuwa kupa mijã. Aja paire noja'a'ai kuwa waiwererã kō rẽ kupa mijã. Nojuka mijẽ'ai kuwa weima kō Janejare'e pè epykarã mō kupa mijã. Opa kuwa a'evoa mijã. ³Nopai ajamã'ẽ. Waiwererã kō rẽ oja'a jẽ kupa ipi. Ojimopirai jẽ ee kō kupa ipi. Ajawyi weru tè jẽ weima kō ime'ẽ Janejare'e pè kupa ipi. Kwaray upi upi a'evō ekoi kupa ipi. ⁴Noy'ai 'ete eima kō ruwykwerã kō ijaiwererã repykarã mō ajamã'ẽ.

⁵⁻⁶Ajawyi Kiristu uutã ike yvy pè remẽ, kee e'i amãtejẽ Uu pè:

"Kee nerei ije: 'Aputa nerima mō neapy ime'ẽ ije emorya mō', nerei ije.

^r 9.23-24 A'evoa rupi sikuwa sa'uu manyvo Janejare'e janerereko katu opyri wena pè tijaiko.

'Neremitãgwerà rã'ãigwerà mō eeru ime'ẽ ije', nerei ije.

Nanerory we'ei a'evoa rè.

A'evoa pè rōwã 'awyjepa' eretã jane kō aiwererã kō pewarã mō.

Epirã neinō eupe, [tajimojane ipyterã kō pè aiko.]

Jane kō aiwererã kō repykarã mō tamãñ.

A'evō nepota taiko.

⁷Ajawyi tẽ 'hoõ' a'e ene.

'Neremimota rupi a'evō aikotã ãmẽ', a'e ene.

A'evō aiko mãe rã rewarã nekusiwaokapa amãtejẽ nekareta rè.

Aekwerã rupi katu aikotã", e'i amãtejẽ Uu pè.^s

⁸Kee e'i maekwerã rè tapeja'a: " 'Apota nerima mō neapy ime'ẽ ije emorya mō', nerei ije. 'Neremitãgwerã rã'ãigwerã mō eeru ime'ẽ ije', nerei ije. Nanerory we'ei a'evoa rè. A'evoa pè rōwã 'awyjepa' eretã jane kō aiwererã kō pewarã mō", e'i maekwerã rè tapeja'a. Aepo e'ipa Jesu, tãmō Moisesi remikusiwarerã rupi ekoi mãe kō pewarã mō. ⁹⁻¹⁰ ãmō, kee e'i teve maekwerã rè tapeja'a: "Ajawyi 'hoõ' a'e ene. Neremimota rupi a'evō aikotã ãmẽ", e'i maekwerã rè tapeja'a. Aje, Janejare'e remimota rupi Jesu ekoi ipi. Ojimojane omãñ janeaiwererã repykarã mō. Awyjepa epykwerã ãmẽ ky'y. Oityppyipaoka janeaiwererã janewyi ky'y, awyje mãerã tẽ ky'y. Ajawyi nijanepy'aky'ai Janejare'e pè ky'y. A'evō Janejare'e omomioka teima jame'ẽ ijupe mã'ẽ ky'y. A'e rekovijarerã rōmō Jesu Kiristu ojime'ẽma tẽ ky'y. Awyjepa ojime'ẽ janeupewarã mō.

¹¹ ãmō, Janejare'e pè oporegeta mãe kō rekoa rè poromoja'aokatã. Teima kō ojuka py'yi Janejare'e pè ime'ẽ kupa ipi. Kõ'ẽ jawe jawe a'evō ekoi kupa ipi. Nomoepypa'ãi a'evoa pupe jane kō aiwererã kupa ajamã'ẽ. Ajawyi nawyjepaive iposikoa kō ãmẽ mijã. ¹² Kiristu ãmẽ pe'tate ojime'ẽ janeaiwererã repykarã mō omãñ. Oypa katu ãmẽ ky'y. Awyje omoepypa. Awyjepa ky'y. A'evō paire wapy Uu pyri upa ky'y, awyjepa iposikoa rewarã mō. ¹³ A'e pè wãrō jẽ ajaate Tuu omoëokatã ijãpã kō 'arã kyty. ¹⁴ A'evō Kiristu omoepypa katu janeaiwererã. Pe'tate omãñ janeupewarã mō remẽ oy tẽ ky'y. A'evō janepy'aky'a'opa. Awyje ivo katu mã'ẽ rōmō Janejare'e janerereko ky'y. ¹⁵ Ajare Janejare'e 'Ãg kee e'i amãtejẽ tijakuwa:

¹⁶ "Kãramō ãmō rupi tẽ areko kõtã ky'y", e'i janeupewarã mō.

["Takuru pee rè rōwã ainõtã eayvu ky'y.]

Ipy'a kō pupe tẽ tesõ ainõtã eayvu ky'y.

Ãmō, aãkãmotekokuwa kõtã eayvu rè ky'y", e'i janeupewarã mō.^t

^s 10.5-7 Jĩg. 40.6-8   ^t 10.16 Jer. 31.33

¹⁷ Kee e'i teve: “*Naja'a'āi ijaiwererà kō rè ky'y. Erearaipatà ijaiwererà kō wyi āmē ky'y*”, e'i.^u ¹⁸ “Awyjepa” e'ipa Janejare'e janeaiwererà kō pè. Oypa katu epykwerà. [Ajawyi tijajirojivy e'ā aekwerà kyty.]

“Jajimomāatā jē Jesu rè jaiko”, e'i māē

¹⁹ Eretārāgwerà kō, kee a'e pejē. “Ejo epyri”, e'ipa Janejare'e jane ky'y. “Jesu omānō peupe rewarà mō ejo”, e'ipa. ²⁰ Aje, omānō janeaiwererà repykarà mō maekwerà tē Jesu. Age'e oiko jē iko. Kamisa ijanamu māē ojiovapyjavo ky'y.” Janejare'e pyri javāe kuwa ky'y, Jesu mānōa rupi. ²¹ Uu pè oporegeta katu māē tē Jesu. A'e oja'a katu janere, Uu rena pe wyi ipi. ²² Ajawyi ja'e jēsi Janejare'e pyri jaiko. Janejare'e janepy'aky'a'opa, āwisō tijajimopirai e'ā janeaiwererà rè jaiko ky'y. Āwitō jajau yy pè remē, jajipikusu katu jakupa ipi. Āwīvo ve Jesu janepy'aky'a'opa ky'y. Aje ywete tija'e ywe'e jajirovija Janejare'e rè. ²³ Janejare'e, “Kee poroerekotā”, e'i janeupe remē, wayvukwerà rupi katu janerereko ipi. Temirovija tē Janejare'e. Ajare, “Janejare'e aje ywete a'evotā janerereko”, ja'epa āmē. Ajawyi tijajipykātā aepo ja'e ijupe maekwerà rè.

²⁴ Āmō, kee a'e pejē. Tijaja'a katu ojee jaiko ipi. Kee tija'e ojiupe ipi, jajimokasi rōmō: “Jajiauvay ikō jaiko ipi nē. Jajipātavō gatu ikō jaiko ipi nē. Jajireko katu ikō jaiko ipi nē”, tija'e ojiupe jaiko ipi. ²⁵ Jajimoaty jē ikō Janejare'e moe'ea rè jaiko ipi nē. A'evo jaiko remē, jajimokasitā. Āmōgwerà na'evoi ywe'e tite ky'y. Ajawyi aepo a'e pejē. Age'e remē ywesō a'evo tijaiko ky'y, ke'ī Jesu ovāe rewarà mō.

“Tijajimokasi jē Jesu rekoa rupi jaiko”, e'i māē

²⁶ Sikuwapa Janejare'e ayvukwerà Jesu rewarà aje ywete māē. Ava mō sō okuwa paire ojimoane'e jē ojimojaiwe mijē remē, ava nomoepy kuwa'āi ijaiwererà āmē ky'y, Jesu oity ywe'e tite remē. Ovote ojimomoriijautā waiwererà rè āmē iko ky'y. ²⁷ A'evo māe kō ojirova ywe'e tite Janejare'e wyi iko. Ajawyi Janejare'e poromoe'yi remē, omono kōtā tojimomoriijau tata wasu noei māē pupe. ²⁸ Emāē. Temiporijauesa rōmō rōwā tāmō Moisesi remikusiwarerà oity ywe'e tite māe kō. Ojirova kōrijō iwyi māe kō. A'evoa rè omāē māe kō tomome'u āmē. Mōrijō rōmō tomome'u. Moapy rōmō teve tomome'u. Aje ywete a'evo remē temiau rōwā apijarerà omānōtā. ²⁹ Tysi tō Janejare'e Ra'yry tē tesō werōarō māe kō! “Omānō tē a'e”, e'i tite māē. “Jane kō aiwererà repykarà mō rōwā omānō”, e'i ywe'e tite māē. Janejare'e 'Āg poroereko katu māē ojaji teve māē. A'evo māe kō ywesō ojimomoriijauvaytā Janejare'e po pè! ³⁰ A'evo māe kō rè kee e'ipa ikusiwaoka: “*Ije tē nivoi māe kō rè poroepyta*”, e'ipa. Kee e'ipa teve ikusiwaoka: “*Janerōvijā ywete omosāāgatā oupewarā kō*”,

^u 10.17 Jer. 31.34   v 10.20 Mat. 27.51; Mak. 15.38; Ruk. 23.45

e'ipa.^w ³¹Emã'ë. Ipojoy ai tè Janejare'e oiko jẽ iko mã'ë po pè jimomoriyau wasua.

³²Ajawyi kee a'e pejë. Manyvo peiko Kiristu rè peja'a ypy remẽ maekwerà rè tapeja'a, a'e pejë. Pejimomoriyauvey ipe remẽ itõkõ pejipyntaso jẽ ee ãmẽ peiko. Aekwerà vo jẽ tè tapejimokasi jẽ peiko, a'e pejë. ³³Ãmõ 'ary pè remẽ itõkõ penojai epe jane kõ rovake Kiristu rè pejirovija remẽ kupa ipi. ãmõ, pemoai epe kupa remẽ itõkõ pejimokasiy jẽ Jesu rè pejipykãtã rômõ. ãmõ, pema'ë temiau e'ã rè remẽ itõkõ pejimoaty jẽ ipyri kõ imokasiarà kõ rômõ peiko ipi mijã. ³⁴Jesu koty rewarà kõ mõ omopãã kupa remẽ itõkõ pejimomoriyau teve ivo kõ jẽ peiko ipi mijã. Pema'e kõ wekyipa pewyi kupa remẽ itõkõ, “hoõ” pejë kõiroyõ teve ãmẽ ipi mijã. Penory jẽ itõkõ a'evõ penereko kupa remẽ ipi mijã. Kee pejë itõkõ a'evõ remẽ: “Janejare'e erereko katuy wetetã wena pè”, pejë kõiroyõ tè ãmẽ mijã. “Nopa'ãi erereko katua”, pejë kõiroyõ ãmẽ mijã. “Erereko katua ywesõ epy wete mã'ë vo eupe”, pejë kõiroyõ ãmẽ. Ajawyi itõkõ penory jẽ kõiroyõ peiko ãmẽ. A'evõ itõkõ peiko, Jesu rè peja'a ypy remẽ ipi mijã.

³⁵Aekwerà vo jẽ ikõ tapeiko nẽ, a'e pejë. Tapejimokasi jẽ ikõ Jesu rè peiko nẽ, a'e pejë. ãmẽ tè Janejare'e remime'ë rã pepyytã epy e'eyã rômõ ãmẽ. ³⁶Ajawyi tapejipykãtã jẽ ikõ Jesu rè peiko nẽ, a'e pejë. Janejare'e remimota rupi katu tapeiko jẽ peiko. Pemomoriyau ipe kupa remẽ, tapejimosãtãmy kõiroyõ jẽ peiko. Penereko katuy wetetã ãmẽ, wayvukwerà rupi katu. ³⁷Nipuku'ãi Jesu vãea. Ajare kee e'ipa Janejare'e ikusiwaoka tisikuwa amãtejẽ:

“Ke'ĩ ovãetã. Nipuku'ãi ivãea 'arã.

³⁸Eremimota rupi ekoi mãe kõ 'aje' e'i ojitarõ ere iko ipi.

Epyri oiko karuarutã iko ãmẽ kupa.

Ajamã'ë ereity ywe'e tite mãe kõ rè nerory'ãi”, e'ipa Janejare'e maekwerà.^x

³⁹Japoi ywe'e tite iwyi mãe kõ rãwã jane ajamã'ë. Jajirovija jẽ ee jaiko mãe kõ tè jane. Ajawyi ipyri jaiko karuarutã mãe kõ tè jane.

**“Janejare'e rè ojirovija karuaru maekwerà
kõ reruparã mã tijaiko”, e'i mã'ë**

11 ¹“Pororeko katutã”, e'ipa itõkõ Janejare'e janeupe. “Aje” ja'e ijayvu pè remẽ, aje ywete a'evotã janerereko ãmẽ. Siãrõ jẽ ãmẽ, ãwisõ nijamã'ëi epe janerereko katua rã rè remẽ. “Aje ywete opyri janererekotã”, ja'e jẽ ijupe jaiko. ²A'evõ itõkõ janerãmõi kõ ekoi ipi. “Aje

^w 10.30 T.M. 32.35-36; Jĩg. 135.14   ^x 10.38 Apk. 2.3-4

ywete” e'i ijayvu pè kupa ipi. Ojirovija jê ee iko âmê kupa ipi. Ajawyi Janejare'e oryvay ee kô ipi. Ooryvaya omojikuwaokapa ijupe kô.

³“Aje” ja'e Janejare'e ayvu pè remê, kee jaa sikuwa ipi. Janejare'e têt vyv oinô. Yvag teve oinô. Jaytata kô teve oinô. Wayvu rupi têt oinô. “Tojinô” e'i kôrijô têt inô kô. Ameve ojinô âmê kupa ky'y. Naikoi epe a'e ârâ kô mijâ. Ajamâ'ê ijayvu rupi ojinô kupa. A'evô remê ojisa mâ'ê nojisai mâ'ê wyi ojinô. Sikuwa aepo jaa.

⁴Tâmô Apeu rêt peja'a.^y Ojirovija katu Janejare'e rêt mâ'ê têt itôkô tâmô Apeu. Ajawyi wemime'ê râ ome'ê Janejare'e pè remê, Janejare'e oryvay ee. “Ivo mâ'ê têt Apeu”, e'i Janejare'e ijupe. Ajawyi Janejare'e opy emime'êgwerâ. “Ivo mâ'ê têt” ne'i âmê Apeu reke'yry pè, Kâi eu ijupe mâ'ê pè. Emime'êgwerâ rêt naoryi. A'evô tâmô Apeu remime'êgwerâ ywesô opota teke'yry remime'êgwerâ wyi, tâmô Apeu têt ojirovija Janejare'e rêt rewarâ mô. A'evô rupi janemotekokuwa jê teke'yry ojuka paire têt, eruparâ mô tijaiko.

⁵Ajaire âmô. Tâmô Enoki rêt peja'a.^z Ojirovija katu Janejare'e rêt mâ'ê teve itôkô a'e. Ajawyi Janejare'e nomomânôokai okoty imono, oryvay ee rewarâ mô. Agajapa têt itôkô werâ Janejare'e opyri toiko. Ajawyi apykyre kyty weka tite kupa. Noesai kupa ajamâ'ê. Ji'ite sikaepo Janejare'e weraapa oupi. ⁶Nijajirovijai sô Janejare'e rêt ipi remê, manyvo nijareko'âi kuwa tojimory janere. Ava mô opota Janejare'e pyri oo imoe'e remê, kee te'i amâtejê ikô ijupewarâ mô nê: “Aje ywete Janejare'e ekoi mâ'ê têt”, te'i. “Aje ywete Janejare'e wereko katu omoe'e mâe kô ipi”, te'i teve ijupewarâ mô.

⁷Âmô, tâmô Noe rêt peja'a.^a Ojirovija katu Janejare'e rêt mâ'ê teve itôkô Noe. Ajawyi kee e'i amâtejê Janejare'e ijupe: “Yy poru ainôtâ nivoi mâe kô apisia mô. Nawiu einô ajawyi yy poru renoneve, tanemârâ e'â ikô âmê nê”, e'i amâtejê ijupe. Oinô âmê ijayvu rupi, omomojy Janejare'e rewarâ mô. Âwisô nomâ'êive ipe âmânusu rêt remeve, werovija amâtejê. Nawiu oinô amâtejê Janejare'e ayvu rupi. A'evô ojireko katuoka ijupe, opyriwarâ kô revejê. Ajawyi nopai kupa. Noerovijai mâe kô kôrijô têt opa wasu. Janejare'e omoma kô yy poru pupe. A'evô remê wereko katu jê Noe kô. “Aje” e'i ijayvu pè erovija wyi Janejare'e, “Ivo katu mâ'ê têt Noe”, e'i.

⁸Âmô, tâmô Aparão rêt peja'a.^b Ojirovija katu Janejare'e rêt mâ'ê teve itôkô a'e. Kee e'i itôkô Janejare'e ijupe karamoe remê: “Terejisyry ikô nerena pe wyi neo nê”, e'i. “Nerena râ ame'êtâ neupe”, e'i. Aepo e'i remê, tâmô Aparão “hoô” e'i. “Aje ywete a'evotâ erereko”, e'i enu. Ojisyry

^y 11.4 Janejare'e poroinô pyy remê kwaima'e oinô. Atão eu kwaima'e pè. Eva eu erekwarâ pè. Ta'yry pè Apeu eu. Jinô. 4.1-8. ^z 11.5 Atão ra'yry Seti jeapyrerâ mô Enoki. Jinô. 5.18-24. ^a 11.7 Enoki jeapyrerâ Noe. Jinô. 6—9. ^b 11.8 Noe jeapyrerâ mô Aparão. Jinô. 11.26—12.7.

ijayvu rupi oo ãmẽ. Wena oity oo, ãwisõ nokuwaive maipe kyty tẽ ootã ojimoena mãẽ. ⁹Ajaire ovãe wena rã pẽ. Ena Janejare'e remime'ẽ pẽ ekoi ãmẽ ky'y, opyriwarã kõ reve. Tena jarã rãmõ rãwã ajamãẽ tãmõ Aparão ekoi. ãmõ yvy wãnã rãmõ ekoi. [Kãramõ kãrijõ tẽ ijeapyrerã kõ tena jarã rãmõ ekoitã ky'y.] A'e pẽ tapyina oinõ tãmõ Aparão wena mõ. Weima pìrerã pupe oinõ. A'e wryy rupive ekoi rã'ĩ iko. ãwitõ tãmõ Aparão a'evõ ekoi, ãwĩvo ve ta'yry Isaki. Ipyry Jako teve a'evõ ekoi. A'e kõ pẽ ve Janejare'e wayvu omojenu, kee jaa: "Penena rã ame'õtã peupe", e'i. Aepo e'i ijupe remẽ, "aje" e'i tãmõ Aparão enu. Wãrõ jẽ ãmẽ kupa. ¹⁰Ajamãẽ Janejare'e rena e'e ywesõ tãmõ Aparão wãrõ upa ojimoena a'e pẽ. Janejare'e reminõgwerã tẽ wãrõ upa. Nopa'ãi 'ete mãẽ tẽ wãrõ upa.

¹¹ãmõ, kee ekoi tãmõ Aparão. Janejare'e, "Oromoãkarãokata" e'i ijupe remẽ itõkõ, "aje ywete" e'i enu. Wãrõ puku wãkarãã ãmẽ upa. Ajaate ika'akuwaway tesõ ky'y. ãwisõ erekwarã Sara isa'imã tesõ teve ky'y remẽ, "aje ywete" e'i jẽ tãmõ Aparão ãmẽ. Ojìrovija karuaru ee ãmẽ iko. Kee e'i oupe: "Janejare'e wayvu omõjikuwaokapa ije. Ajawyì a'evotã erereko", e'i tesõ. Aepo e'i jẽ, ajaate ijãkarã ky'y. ¹²ãwisõ nipipyratãì tesõ remẽ, ijãkarã tãmõ Isaki rãmõ ky'y. Kekejẽ ijeapyrerã kõ ojikwa oo iko. Nijamoirõ irõma kõ'ãi tesõ ijatyry kõ ãmẽ ky'y. Jaytata vo 'ete ijeapyrerã kõ. Ysì vo tesõ ijatyry kõ.

¹³⁻¹⁴Pirujẽ a'e a'e kõ ojìrovija karuaru Janejare'e rẽ, ajaate okãjãtã pyri'ĩ. "Aje ywete" e'i jẽ Janejare'e ayvukwerã pẽ kupa, wena rã rẽ. Kee e'i ãmẽ kupa: "Janejare'e nome'ẽive janerena rã janeupe. Janejeapyrerã rã kõ pẽ tẽ ome'õtã kãramõ", e'i amãtejẽ kupa. "Wayvukwerã rupi ekoi ipi. Ajawyì akuwa a'evotã ekoi", e'i jẽ kupa. Ajawyì nopyyive ipe kupa remẽ, oryvay amãtejẽ wena rã rẽ kupa. Oja'a jẽ ee kupa, Janejare'e rena e'e rẽ. Ajawyì kee e'i oupe kupa: "Aiko rã'ĩ tẽ ike yvy rupi. Erena e'e rãwã aã ajamãẽ. Ovo rupi teve rena rã. Janejare'e rena e'e pewarã rã tẽ ije", e'i amãtejẽ oupe kupa. ¹⁵A'evõ wena rã rẽ oja'a kupa ipi. Wekoawerã rẽ rãwã oja'a kupa ipi. A'e rẽ sõ oja'a kupa remẽ, ojìvy jẽ kuwa aekwerã kyty oo kupa mijã. Na'evõ kupa ajamãẽ. Nojìvyi kupa. ¹⁶Wapykyrerã kyty rãwã oja'a kupa. Wenone kyty tẽ oja'a kupa. Janejare'e pyri ekoi mã'ẽa rẽ tẽ oja'a kupa, "Ainõtã pejẽ", e'i maekwerã rẽ tẽ oja'a iko kupa. Temirovija tẽ Janejare'e. A'e ywete ena rã kõ oinõ. Ajawyì nojimosioka'ãi iwiyi kõ, ne'ì pãnẽi ijupe kõ rewarã mõ.

¹⁷⁻¹⁸Aekwery vo jẽ itõkõ tãmõ Aparão, kee remẽ. Janejare'e ojìpy'amogeta tãmõ Aparão rẽ. Kee e'i oupe: "Aje põ ije ywesõ erauvay wa'yry wyi? Aã'ãtã ikuwa esa", e'i oupe. Ajawyì: "Nera'yry pe'ìgwerã ejuka ime'ẽ ije", e'i tãmõ Aparão pẽ. "Hoõ" e'i jẽ Aparão ijupe, ãwisõ a'e pewarã mõ tẽ kee e'ìpa ipe remẽ: "Nera'yry Isaki ãkarãgwerã kõ

c 11.11 Jinõ. 15.1-6; 17.1-8; 18.1-15; 12.1-8

tè nejeapyre'e kō rōmōtā”, e'ipa ipe remē. Aje ywete wa'yry ojukatà Janejare'e ayvu rupi mijā, āwisō wārō puku maekwerà tè tesō āwī remē.^d 19 Kee e'i itōkō tāmō Aparāo aepe Janejare'e e'i ijupe remē: “Janejare'e 'Ejuka nera'yry' e'i ije. Ajamāē omānō remē, Janejare'e nomowasu'āi imomoera, ikasiay rewarà mō”, e'i kōrijō opy'a pupe. Ajawyi, “Hoō, ta'evo ajawyi aiko”, e'i itōkō. Ojukatà itōkō Janejare'e ayvu rupi wa'yry mijā. Āmē ojukatà remeve, Janejare'e nojukaokari ky'y. Omānōawerà wyi opoera māē vo 'ejē ta'yry āmē ekoi.

20 A'e ta'yry Isaki ojirovija katu teve Janejare'e rē ipi. Ajawyi omoryoka wa'yry kō Janejare'e pē ekoa rā rē. Jako. Esau.^e

21 A'e ta'yry Jako ve ojirovija katu Janejare'e rē ipi. Ajawyi ika'akuwa kajā tarā mē itōkō omoryoka amātejē opary kō Janejare'e pē, ekoa rā kō rē ity kōtā. Juse eu ijupe māē ra'yry kō a'evo wereko. Ojimomāatā opytu rē Janejare'e moe'etā omoryoka kō remē.^f

22 Ojirovija katu Janejare'e rē māē teve itōkō ta'yry Juse ipi. Ajawyi okājā tarā mē, omome'u amātejē manyvotā kāramō Isaeu jeapyrerà rā kō ojisyry Ejitu vvy pe wyi oo. Omome'u ve manyvo okāgwerà toereko kāramō kupa.^g

[Ajaire itōkō ijeapyrerà kō opyta puku ywete rāī Ejitu vvy pē. 430

kwaray rōmō tesō opyta rāī a'e pē kupa. Wārō jē ojivya rā kupa.

Ejitu wānā kō temīgwai ai rōmō wereko kō remē itōkō wārō jē kupa.]

23 A'evo ekoi kupa remē jakatu, miraiwerà ojimojōvijā Ejitu wānā kō pewarà mō. Parao eu ijupe māē a'e. A'e nopotai Isaeu kō. Ajawyi kee e'i Parao wayvukasi rōmō: “Tapeapisi Isaeu kō ra'yrerà isaky remē upi upi ipi”, e'i ijupe kō. Āmē a'evo remē jakatu tāmō Moisesi isaky. Ijy eako'iy Janejare'e rē māē. Tuu ivo ve. Ajawyi oinō gatu rāī wākarā ereko kupa, “Ja'yre'ey janeākarā,” e'i ijupe kupa rewarà mō. Moapy jay rōmō tesō oinō gatu kupa. Nojirokyjei jōvijā ai wyi kupa, Janejare'e rē eako'iy kupa rewarà mō.^h

24 Ajaate Parao rajyry wesa tāmō Moisesi imovija ky'y. Ajamāē tāmō Moisesi ojimovijapa remē, “ey” ne'i omovijarerà pē ky'y. “Isaeu jeapyrerà tè ije”, e'i kōrijō tè, Janejare'e rē ojirovija rewarà mō. 25 “Janejare'e remīgwai kō tè eretārāgwerà kō”, e'i. “Ajawyi ipyri kō tajimomorijau aiko”, e'i. Nopytai Ejitu vvy wānā kō pyri āmē ky'y. Nojimoryi teve ee kō ky'y, nivoi tesō ekoi kupa rewarà mō. A'e kō wemimota ai rupi tè ekoi ojimorya rōmō ipi. Janejare'e remimota rupi rōwā ekoi kupa. Ajawyi okājā kupa remē, opatā orya kō ky'y. 26 Imoma'e ywete ipe Ejitu

^d 11.17-18 Jinō. 22.1-19   ^e 11.20 Jinō. 27.1-40   ^f 11.21 Ejitu vvy pē ekoipa kupa remē a'evo tāmō Jako ekoi. Jinō. 48.1-20.   ^g 11.22 “Pejivy peo Kanaā vvy kyty remē, ekāgwerà kō peraa ijaty a'e pē”, e'i amātejē. Okuwa Janejare'e werojivytā ijeapyrerà kō rewarà mō aepe e'i. Jinō. 50.22-26.   ^h 11.23 Jisyry. 1.8—2.10

vyv wānà kō ipi.ⁱ Ajamã'ē tāmō Moisesi noja'ai ima'e kō rè. Janejare'e Remimuu rā rè ojirovija amātejē. Ajawyi kee e'i kōrijō tē: “Eretārāgwerà kō ojirovija Janejare'e rè rewarà mō, omomorijauvay kō 'ete kupa ipi. Ivo kō jē temomorijau ererōarō āmē kupa, a'e”, e'i kōrijō. “Kāramō Janejare'e erepytā”, e'i rewarà mō aepo e'i.

²⁷Ajaire Parao ojikō'ō ai tē ee kō remē itōkō tāmō Moisesi kō ojisyry oo Ejitu vyv pe wyi ky'y. Nojirokyjei tāmō Moisesi ajamã'ē Parao jikō'ōa wyi, Janejare'e rè ywesō ojirovija rewarà mō. Janejare'e nomā'ētyti ee mālē rè omālē maevo sō tite wyi ojimomāatā jē ee.^j ²⁸Ojisyry e'āve, kee e'i amātejē Janejare'e ijupe: “Eremīgwai yvapewarà poroapisiarà amonotà tokwa Ejitu vyv rupi. Ajawyi kaneiru ruwykwerà ikō tapemogy amātejē pirujē penetā kō rovapyka yke rupi nē, pejikuwaparà mō, tomago jē okwa”, e'i amātejē. “Hoō” e'i āmē tāmō Moisesi. Janejare'e ayvukwerà omojenu āmē tāmō kō pē, a'evō toereko āmē kupa. Ajawyi yvapewarà poroapisia rè okwa remē, noapisi Isaeu kō ra'yry ppykwerà kō āmē.

²⁹Ajaire itōkō Isaeu kō ojisyry Ejitu vyv pe wyi ky'y. Oo Pāranāpirā pē ovāe kupa. Manyvo ne'i'ai ojipota kupa mijā. Ajamã'ē eako'i jē Janejare'e rè kupa. Āmē sōsi Janejare'e vyv oinō pee rōmō, yy myterà rupi katu ijupe kō, vyv sikāgwerà 'arà rupi katu too kupa. Ajaire Ejitu vyv wānà kō oo tite apyky rupi kō remē, yy weroike kō ijapisipa kō jimo'yjē.

³⁰⁻³¹ [Tāmō Moisesi okājā maire] Isaeu kō ojirovija jē Janejare'e rè iko. Kanaā vyv pē itōkō ovāema kupa ky'y. Jeriko taa pē ovāe kupa. Taa jiovaokenaa tē a'e. Āpā kō rena tē a'e. Noerovijai Janejare'e mae kō rena tē a'e. Āmē Isaeu kō mō oo rāl'i oiike vija āpā kō rena resa. A'evō remē wāivī mō Jeriko taa wānà mō oinō gatu kō rāl'i wetārāgwerà kō wyi, tojuka kō e'ā kupa. Raapi eu a'e wāivī pē. Karakuri repy rōmō ojimomy'a maekwerà tē a'e. Ajamã'ē ojirovija Janejare'e rè. Ajawyi oinō gatu kō, ajaate ojivy oo kupa.^k

Ajaire itōkō Isaeu kō wārimā rimā Jeriko taa āmē kupa. 7 'arà rōmō tesō a'evō wereko kupa, Janejare'e ayvu rupi. Ameve ajaire Jeriko rokenapa otororopa o'a ky'y. Isaeu kō ojirovija Janejare'e rè rewarà mō a'evō wereko kō.

³²Manyvo namome'upa'ai ajamã'ē Janejare'e rè ojirovija karuaru mae kō rekoawerà. Tāmō Jiteāo. Āmō, tāmō Paraki. Āmō, tāmō Sasāo. Āmō, tāmō Jepete. Āmō, tāmō Tavi. Āmō, tāmō Samueu. Āmō, Janejare'e ayvu mojenuarà kō teve. A'e a'e kō rekoawerà kō namome'upa'ai tesō.^l ³³Kee eko'i Janejare'e rè eako'i kupa remē. Āmōgwerà nivoi mae kō 'arà kyty

ⁱ 11.25-26 Moisesi rāmōi rā'āga ywesō imoma'e ywete, jōvijā wasu tē rewarà mō.

^j 11.27 Jisyry. 2—13 ^k 11.30-31 Ajaire sa'i Raapi ojimojuteu oo upi kō. Ijeapyrerà rōmō Jesu eko'i. Jos. 1—2; 3.6; Mat. 1.5 ^l 11.32 Jiteāo T.K. 6—8; Paraki T.K. 4; Sasāo T.K. 13—16; Jepete T.K. 12.1-7; Tavi 1Sa. 16—2Sa. 23; Samueu 1Sa. 1—28.

ekoi jiapisi 'arà mē kupa. Āmōgwerà jōvijā wasu rōmō ekoi. Ivo katu poroereko āmē ipi. Ajawyi Janejare'e wereko katu kō, wayvukwerà rupi katu. Āmōgwerà jawarà rōvijā ojarō mē kō pytery pè ekoi kupa remē, Janejare'e ojurumootyoka kō to'u e'ā.^{m 34} Āmōgwerà Janejare'e wereko katu tata wasu wyi, tokaipa e'ā kupa.ⁿ Āmōgwerà ojireko katu ojukatarà kō wyi, marija poko pè ojukatarà kō wyi. Āmōgwerà nikasi maekwerà kō ikasipa Janejare'e kasia rupi, āpā kō rē ikasiy jiapisi 'arà mē. I'arà kō gyty ekoi āmē kupa ky'y. Wāi wāisō Janejare'e wereko katu wayvukwerà rupi katu, ojirovija karuaru ee kupa rewarà mō.

³⁵ Āmōgwerà wāivī kō ojirovija Janejare'e rē weako'i rōmō remē, Janejare'e etārāgwerà reāgwerà kō omomoeraoka imojivy ijupe kō, wāivī kō pè.

Āmō kō nomā'ēi wereko katua rē. Ajamā'ē ojirovija jē Janejare'e rē kupa, ajaate omānō kupa. Nivoi mē kō kee e'i epe ijupe kō: “Nereity Janejare'e remē, orojukatā. Neity remē, norojuka'āi”, e'i epe ijupe kō kupa. Ajamā'ē kee e'i āmē kupa: “Ānī si! Ejuka ajawyi rejupa, naity'āi Janejare'e rewarà mō”, e'i āmē kupa. Janejare'e pyri oikoa rā rē oja'a amātejē kupa rewarà mō a'evo ekoi kupa. A'evoa opota jē kupa, āwisō ojimomorijau omānō kupa remē. ³⁶ Kee nivoi mē kō wereko kō ipe. Oojai kō ipe kupa. Onōpā nōpā kō ipe kupa. Opokwa kō ipe imopā'ā kupa. ³⁷ Ojapi japi kō ipe takuru pupe ijuka kupa. Oku'aeta kō teve ijuka kupa. Ooso kō teve marija poko pè ijuka kupa. Wāisō wereko ipe kupa. Āmō, kee ekoi ipe kupa. Iporijau teipe kupa. Kaneiru pিরerā kōrijō tē opypy oyru rōmō kupa, iporijau kupa remē. Āmō 'ary pè so'o rā'āga pিরerā opypy oyru rōmō kupa. Ojimomorijau ipe nivoi mē kō po pè iko kupa. ³⁸ Āmō kō ojava ipe oo nivoi mē kō wyi ojinō gatu. Naenai mē kō rōmō ekoi epe āmē kupa. Tekoe'āma rupi ekoi kupa ky'y. Yvytyrapyte 'arà rupi teve ekoi kupa. Pareti kwarà kō pupe oke kupa ipi. Āmō 'ary pè yvy kwarà kō pupe oke kupa ipi. Wāi wāisō a'evo ekoi kupa. A'evo ipe kupa remē, ojirovija jē Janejare'e rē weako'i rōmō kupa. Ojirovija jē Janejare'e rē iko kupa ipi.

Nivoi mē kō nivoi wereko kō ipi. “Manyvoa rā rōmō rōwā āwī kō!” e'i ywe'e tite ijupe kō kupa, āwisō a'e kō rē tē si Janejare'e ory mijā.

³⁹ A'evo nopoi 'ete ojirovija ee māl'ē wyi kupa. Omānō remē ojirovija jē Janejare'e rē kupa. Āwisō nomā'ēi epe wereko katua rā rē kupa remē, kee e'i jē kupa: “Aje ywete Janejare'e erereko katutā wayvukwerà rupi katu”, e'i jē kupa. Ajawyi Janejare'e oryvay ee kō. ⁴⁰ Janejare'e opota janemoaty rā'ī eeve kō oupewarà kō rōmō, pē'īpyte rōmō tijaiko. Janereve werāa kōtā opyri tijaiko karuaru ky'y. Āmē sōsi janerereko katua ojikuwatā jane ky'y. A'evoa rā e'ipa amātejē.

^{m 11.33} Tanieu a'evo ekoi. Tan. 6.   ^{n 11.34} Tanieu jimorypa kō a'evo ekoi. Tan. 3.

“Jesu rē jēsi tijaja'a jajimokasi mō”, e'i mǎ'ē

12 ¹A'evō 'evō karamoewarà kō ekoi. Ojirovija karuaru itōkō Janejare'e rē kupa ipi. Omānō tarà mē, ojirovija jē ee kupa. Ijatyray a'evō ekoi mǎe kō. A'e kō pytery pē jaiko maevō sō tite. Ekoawerà kō rē tijaja'a jajimokasi jaiko, eruparà kō rōmō tijaiko āmē. Uve iteetejē Janejare'e rē nijanemoja'arokari ipi mǎe kō.^o Niwasui āwī rapijarà poromopā'āoka ipi. A'evō jaiko remē, āpēi maevō sō tite jajirovija Janejare'e rē ipi. Ajawyi kee a'e pejē. Tijaity āwī rapijarerà, a'e pejē. Āwitō pānakō ipowiyjay mǎ'ē jaity ipi, tāwīvo āmē jaiko ky'y. Tijaitypyypipa ikō āwijā nē. Tijajimokasiy Janerōvijā rekoa rupi jaiko, ajaate ipyri javāe ky'y. ²Jesu rē ikō tijaja'a ywete jē ipi nē. Janerenoneporà tē Jesu. A'e tē Janejare'e rape oinō janeupe. Āwitō pee wāparō, āwīvo ve janereraatà upi ajaate javāe, jajirovija jē ee remē. Noity'āi Uu rerovijaa mǎ'ē tē itōkō Jesu. Yvyra jipokana rē omānō remē, Uu remimota rupi ekoi jē ipi. Oorya rā rē oja'a amātejē. Ajawyi ojukaa rā rē noja'ai āmē. Werōarōa rē noja'ai teve. Oorya rā rē kōrijō tē oja'a amātejē, Uu pyri janereraatà mǎe rā rē tē oja'a. Ajawyi Uu pyri ekoipa ky'y. Wapy ipyri upa, Jōvijā wasu rōmō. ³Jesu ojimokasi jē Uu remimota rupi iko, nivoi mǎe kō omomorijauvey ipe remē. A'e a'e rē tapeja'a jē pejimokasi mō peiko, nivoi mǎe kō pemomorijau remē ipi.

“Janejare'e janemomorigjau rā'ite janemotekokuwaa mō ipi”, e'i mǎ'ē

⁴Kee jaa rē tapeja'a. Nivoi mǎe kō pemomorijau ipe, Jesu rē pejirovija rewarà mō. Ajamā'ē napejukaive kupa. Pejuve jē peiko. Ajawyi tapejimokasi jē ikō Janejare'e rē peiko nē, pemānō e'āve, a'e pejē. ⁵⁻⁶Janejare'e “eākarāgwerà” e'i jane ipi. Ajawyi janemomorigjauoka rā'ite janemotekokuwaa mō ipi. Ajare kee e'ipa itōkō janemokasia mō:

“Eākarāgwerà, Janerōvijā ywete nemomorigjau neaiwererà rewarà mō remē,

tereenu rā'ī ijayvukwerà nejimotekokuwaa mō.

Terejimōarō e'ā enu.

Terejimokasiy jēsi ee neiko ipi.

Wemiauvay kō omomorijau rā'ī imotekokuwaa kō rōmō ipi.

A'evō wereko wākarāgwerà kō ipi”, e'ipa itōkō.^p

Aekwerà rupi katu janerereko ipi. Ajamā'ē penearipa maevō aepe jaa wyi peiko ky'y. Ajawyi tapeja'a ywete jē ee pejimokasia mō ky'y, a'e pejē.

^o 12.1 Janeiko teitetea. Janeaiwea. Jikō'ōa. Janeremimota ai kō. Jimorara aia. Jimomorigjaua wyi gyjea. Wāi wāisō nijanemoja'arokari Janejare'e rē ipi mǎe kō. ^p 12.5-6 Jo 5.17; P.Teko. 3.11-12

7 Janeruu kō janemomorigiau teāmā janemotekokuwaa mō ipi. Āwīvo ve Janejare'e janerereko wākarāgwerà kō rōmō ipi, [tijajimoane'e e'ā janeaiwererà rè jaiko]. Ajawyi tapejimōarō e'ā pemomorigiau rā'īte remē, a'e pejē. 8 Janejare'e wākarāgwerà kō pirujē omomorigiau rā'īte imotekokuwa kō ipi. Napemomorigiaui sō pemotekokuwaa mō remē, wākarāgwerà kō rōmō rōwā penereko kuwa āmē mijā. 9 Janeruu kō yvy pewarà janemomorigiau janemotekokuwaa mō remē, jarovija kō imomojy kō ipi. Tysi tō Janeruu yvapewarà ky'y! A'e ywesō sirovija katu imomojy ipi. A'evo jaiko remē, jaiko jētā jaiko. 10 Janeruu kō janeaiwererà rè omā'ē remē, janemomorigiau rā'ī janemotekokuwa wekoa rupi ipi. Nipukui a'evo janerereko kupa ipi. “Tete moko oroereko remē”, e'i jane kupa ipi. Āwīvo ve Janejare'e janemomorigiau rā'īte janemotekokuwaa mō. Janemokatua mō tē a'evo janerereko ajamā'ē, āwisō ivo katua rupi tijaiko eruparà mō ky'y. 11 Janejimomorigiaua nijapotai epe ipi, ayay ipi rewarà mō. Ajamā'ē kāramō janemotekokuwapa remē, “Tete emomorigiauwerà”, ja'etā ky'y. Ivopa jaiko wyi aepo ja'etā kōrijō tē janemotekokuwaa pē ky'y. Janepy'a katupa wyi aepo ja'etā ky'y.

“Tijaity e'ā Janejare'e janerereko katua”, e'i mā'ē

12 Ajawyi kee a'e pejē. Pejimomorigiau remē, tapejirovija jē Janejare'e rè peiko. Tapejipykātā jē ee. 13 Tapejimokasi oterē jē ekoa rupi tapeiko. A'evo peiko remē, pevoarà kō ve pevo jē ojimokasi jētā iko. Nikasi ywe'ei mē kō ve noity tite'āi Janejare'e āmē. Ojimokasi tary ve āmē kupa.

14 Tapejimokasi ywete jē āmō kō rè pejimory rōmō ipi. Ivo tapeiko Janerōvijā ywete pewarà kō rōmō peiko jē ipi. Āmē tē Janerōvijā ywete pyri peiko karuarutā āmē. Ava jē rōwā omā'ē kuwa ee, na'evoi sō remē. 15 Tapejireko katu ikō pirujē peiko nē, ava jē rōwā tojisyry tite e'ā Janejare'e wereko katua wyi. Tapejimōarō e'ā teve. Pe'īte ipe pejimōarōtā. A'e ve penoupatā ky'y. Ajawyi tapejireko katu ikō peiko a'evoa wyi nē, a'e pejē. 16 Āwīvo ve tapejireko katu, ava jē rōwā ojimomy'a mā'ē rōmō toiko. Ikatuay wete Janejare'e wākarāgwerà kō rōmō janereinō tijaiko. Ajawyi kee taoty e'ā: “Manyvoa rā rōmō rōwā Janejare'e ākarāgwerà rōmō aiko”, taoty e'ā. Tāmō Esau reruparà mō tapeiko e'ā ipi. A'e teipe jōvijā rōmō ekoitā mijā, uu ayvu rupi. Ajamā'ē kee e'i itōkō: “Manyvoa rā rōmō rōwā erekoa rā. Amānōtā amyay pē”, e'i tite oupe. Ajawyi itōkō ome'ēma ywe'e tite jōvijā rōmō oikoa rā omōmirī pē wemi'ō ra'yrygā repy rōmō!^q 17 Ajawyi itōkō a'evo paire tē tite ijāgyo tesō ky'y. Āmē tē tite itōkō: “Moma'e rā sōpōkō ame'ēma!” e'i tite wāgyo mō ky'y. Ajawyi itōkō ojirojivy jē tite javo uu pē. Kee e'i epe ijupe: “Emoryoka jēsi Janerōvijā ywete pē rejupa, ikatuay taiko, papa!” e'i epe uu pē ky'y. Oja'o tesō itōkō

^q 12.16 Teke'yry tē jōvijā rōmō oikoa rā opyy ipi, uu ayvukasia rupi. Jinō. 25.29-34

uu rovake aepe e'i remē. Ajamā'ē tuu kee e'i ijupe: “Manyvo noroereko'ai ky'y, tuku!” e'i itōkō āmē ijupe. Eruparā mō tapeiko ywe'e tite e'ā ajawyi! a'e pejē.

Mōrijō vvytyry kō rē tē poromosā'āga māē

¹⁸ Janerāmōi kō vo rōwā javāe Janejare'e pyri ky'y. [A'e kō itōkō Sinai vvytyru ppy pē ojimoaty oporegetatā ijupe kupa.] Ipoju tesō a'evō remē. Āmē itōkō Janejare'e reny okai maevo sō tite vvytyrapyte 'aryvo upa. Tata wasu vo okai. Omoāpatō tesō tata rātasī upa. Ijvyty ai teve ipi. ¹⁹⁻²⁰ Āmē itōkō jimi'a puku ojenu rā'i ijupe kō. Janejare'e poregeta tē tesō ojenu teve ijupe kō, Isaeu kō pē. Wayvo tesō ojenu vvytyrapyte 'aryvo wyi. Kee e'i itōkō Janejare'e ojimomojyoka ijupe kō: “Tapepārō e'ā erena pē, aā vvytyry pē. Teima kō ve topārō e'ā. Mijarā kō ve”, e'i itōkō. “Opārō sō evvy pē māē tapejapi japi takuru pē ijuka ikenē”, e'i itōkō. Aepe Isaeu kō wenu remē itōkō, okyje ai tesō enu kupa. Ajawyi tāmō Moisesi pē kee e'i kupa: “Ene jē ipāwī ivo katu nemogeta. Ajaire e'i māē nemojenutā oreupe”, e'i kupa. ²¹ Ojimonyijay tesō ee omājā kupa. Tāmō Moisesi ve tesō okyje ijayvu renu. Ajawyi kee e'i ajaire: “Atytypa tesō akyje rōmō aiko iwyi!” e'i imojenu.

²² Gyjea rupi rōwā javāe Janejare'e pyri ky'y. Oiko jē iko māē pyri javāe ky'y. Ena pē tē tesō javāe. “Jerusarē vyapewarā” eu ena pē. Siāo vvytyry 'aryvo tui. Ijatyray emīgwai vyapewarā kō a'e pē ekoi. A'e kō nijamoirō irōma kuwa'ai tesō. A'e kō pytery pē jaiko maevo sō tite, Janejare'e rē oryvay māe kō rōmō jaiko. ²³ Jesu koty rewarā kō atyry a'e pē ekoi. A'e kō pē Janejare'e “eākarāgwerā ppykwerā kō” e'i. Erā kō ojikusiwapa ena pē, [ipyri oiko karuarutā māe kō rerā rōmō]. A'e kō pytery pē jaiko maevo sō tite. Janejare'e pyri tē tesō jaiko. Ivo katu poromosā'āga poromoe'yi māē tē a'e. A'e pyri jaiko. Āmō, mirā kō omānōma māe kō 'āg kō a'e pē ekoi. A'e kō ojirovija karuaru Janejare'e rē, vvy pē ekoi jē kupa remē. Age'e Janejare'e reve i'āg kō ekoi ky'y. Ikatuay wete ekoipa kupa, Janejare'e kasia rupi. A'e kō reve maevo sō tite teve jaiko Janejare'e pē japoregeta remē. ²⁴ Jesu pyri javāema ky'y. A'e tē janereko pyaukwerā ome'ēma janeupe. Omānōa rupi janereru Janejare'e pyri. Ajawyi tāmō Apeu mānōawerā vo rōwā Jesu mānōawerā. [Apeu reke'yry ojuka remē itōkō, Apeu ruwykwerā eamai maevo sō tite vvy pē upa. “Mape remē pō erepytā rejupa!” e'i weamai rōmō.] Jesu sōsi janeaiwererā omoepyra owykwerā rupi, Janejare'e pyri tijaiko ky'y.

²⁵ Ajawyi tapejirojiyv ywe'e tite e'ā aekwerā kyty! a'e pejē. Tapejimokasi jēsi Janejare'e ayvu renu peiko. Karamoewarā kō vo rōwā tapeiko. A'e kō itōkō ojimoape kōrijō Janejare'e ayvu renu tare'ā, tāmō Moisesi omojenu

r 12.22 Kar. 4.26; J.Jim. 3.12; 21.1-7 s 12.23 J.Jim. 6.9

remê. Ajawyi itôkô Janejare'e omoma kô jimo'yjê. Yvy omotytyoka ijapisioka kô.^t A'evo wereko kô tãmô Moisesi remimojenu noenu tari kupa remê. Tysi tō yva pe wyi tē tesō oporegeta janeupe remê, nijaenu tari remê! ²⁶Tãmô Moisesi kô pè oporegeta remê itôkô omotytyoka tesō rãĩ yvy. Okasia rupi a'evo Janejare'e werekooka. Aekwerà rē kee e'i ikusiwaoka: “*Kāramō aekwery vo tarà mijê ajo mijê remê. Yvy kōrijō tē rōwā amotytyokatà ky'y. Yva tē tesō amotytyoka tary ve kāramō ajo mijê remê*”, e'i ikusiwaoka.^u Aekwerà rupi katu a'evotà ãmê wereko.

²⁷Aepo e'i maekwerà rupi sikuwa emimotyty rã kô opatà ky'y. Notyty'ãi mãe kô kōrijō tē ojejatà iko. ²⁸Notyty'ãi ãmê Janejare'e rena. A'e kyty janereraatà opyri tijaiko karuaru ãmê. Ajawyi simoe'e ywete, Janerōvijã ywete rōmō, a'e pejë. Janerereko katua rē simoe'etã. Simomojy wetetã imoe'e, ²⁹ipojy ai tē mãê tē Janejare'e rewarà mō.

Manyvo Janejare'e remimota rupi janeikoa rewarà

13 ¹Tijajiauvay jê ojeeve jaiko ipi, Jesu koty rewarà kô rōmō. ãwitō joeke'yry wauvay omōmirĩ ipi, tãwivo jaiko ojee. ²Mirà janeremikuwa e'ã uu janepytery pè remê, tijaja'a katu ve ee ipi. A'evo jane kô mō vyapewarà kô rē sikaepo oja'a katu uu ipyterà kô pè remê.^v ³ãmō, jimopã'ãga pupe tui mãe kô rē tijaja'a katu teve ipi. Janemopã'ã sō remê, japota kuwa janere toja'a kupa. Ajawyi a'evo mãe kô rē tijaja'a katu ipi. ãmō, ojimomorijau mãe kô rē teve tijaja'a ipi. Jajimomorijau remê, japota teve kuwa janere toja'a kupa. Ajawyi a'evo tijaiko nijajimomorijau remê.

⁴ãmō, kee a'e teve erekwa mãe kô pè. Ikatu ikō tapeiko penerekwarà kô reve nê, a'e pejë. Aepo a'e teve wãivigwerà kô pè. Ikatu ikō tapeiko pemēnà kô reve nê, a'e pejë. ãmō kô rē sō pejimomy'a peiko remê, “Nivoi mãê tē ãwĩ kô”, e'itã Janejare'e pejë ãmê, poromoe'yi remê. Pirujê ojimomy'a mãe kô pè aepo e'itã.

⁵ãmō, kee a'e pejë. Karakuri moatya rē ywesō rōwã tapeja'a ipi. Manyvo peiko remê, tapepy'a katu jê peiko, [Janejare'e oja'a pene ipi rewarà mō]. “Noporoity'ãi penereko”, e'ipa Janejare'e janeupe. ⁶Sikuwa a'evo Janejare'e janerereko ipi. Ajawyi kee tija'e jajimokasia mō:

“Erōvijã ywete tē epãtavōarà mō ekoi. Ajawyi nakyje'ãi.

Ava nemoai kuwa'ãi”, tija'e jajimokasia mō.”

⁷ãmō, kee a'e teve pejë. Penōvijãgwerà kô rē ikō tapeja'a teve ipi nê, a'e pejë. Janejare'e ayvu omojenu pejë maekwerà kô rē tapeja'a jê teve.

^t 12.25 Kora eu ijupe mãê ojimoãpã Moisesi rē, okoty rewarà kô revejê. Ajawyi yvy otyty remê, yvy kwarà pupe okui opa kupa. P.Moirō. 16.1-34. ^u 12.26 Ajeu 2.6 ^v 13.2 Tãmō Aparão karamoe remê vyapewarà rē tē sikaepo oja'a. Jinō. 18.1-15. ^w 13.6 Jĩg. 118.6

Janejare'e rè ojirovija karuaru kupa maekwerà kō rè tapeja'a jē teve. Ekoawerà kō rè tapeja'a peiko ipi, eruparà kō rōmō tapeiko. Jesu Kiristu rè tapejirovija karuaru ivo kō jē peiko. ⁸Temirovija teāmā Jesu Kiristu. Niteei mǎ'ē rōmō ekoi. Āwitō karamoe remē ekoi, āwīvo jē age'e remē ekoi. Māerā tē āwīvo jē ekoitā.

⁹Ajawiya ava mō sō āmō rupi tē mǎ'ē pē, “Kee e'i Janejare'e mǎ'ē”, e'i remē, tapejimorepeoka ywe'e tite e'ā apijarà pē. Tapeity ywe'e tite e'ā Janejare'e ayvukwerà ipi. Janejare'e tē okatuaya rupi tē janerereko katu janepy'amokasi ipi. Ajawiya ava mō sō kee e'i peupe remē, “aje” tapejē tite e'ā: “Iteetejē rōwā tape'u”, e'i sō peupe remē. Āmō, “Iteetejē sō pejimi'u! Āwīvo remē Janejare'e naory'āi pene”, e'i tite sō peupe remē, “aje” tapejē tite e'ā. Wāisō e'i mǎ'ē rè tapejimorepeoka e'ā. A'evoa rupi tekoua nijanepy'amokasioka'āi āmē ipi. Nijanepātavō'āi teve aepeo jaa.

¹⁰Kee jaa rè tapeja'a. Jesu omānō janerereko katararà rōmō. Ojime'ēma janeupewarà mō omānō. Ajawiya tē jajimory kuwa Janejare'e rè ky'y. Tāmō Moisesi remikusiwarerà rupi ekoi mǎe kō nojimory'āi kuwa Janejare'e rè ipi. Manyvoa rā rōmō rōwā ojimoane'e jē teima kō jukaa rè iko kupa ipi. A'e kō novāe'āi Janejare'e pyri janevo Jesu rupi javāe mǎe kō rōmō.

¹¹Āmō, kee a'e pejē. Kwaray upi upi Janejare'e pē oporegeta mǎ'ē rōvijā wasu ojuka teima mō ipi. A'e ruwykwerà pē weroike Janejare'e tui upa mǎ'ē pē imojikuwaoka ijupe, “awyjepa” te'i mirà kō aiwererà pē. Kamisa kupe kytyre weroike. A'evo paire teima reāgwerà werāa Jerusarē taa kupe kyty kupa ipi. A'e pē eāgwerà wapy kupa ipi. ¹²Ajawiya Jesu omānō janeaiwererà repykarà mō remē, Jerusarē taa kupe kyty omānō. A'evo oitypyypipaoka janeaiwererà kō janewyi, omānōa rupi, owykwerà rupi. ¹³Jinōsia rōmō tesō omānō janeupewarà mō. Temiojai rōmō tesō omānō. Ajawiya janerojai kupa remē, Jesu rè kōrijō tē tijajirovija āmē jaiko.

¹⁴Nuvei janerena e'e ike yvy pē, nopa'āi mǎ'ē. Ajawiya siārō jē janerena e'e rā jakupa ipi, Janejare'e reve janeikoa rā. ¹⁵Ajawiya Janejare'e simoe'e py'y py'yi jaiko, Jesu kasia rupi. A'evoa kōrijō tē janeremime'ē rōmō ijupewarà mō ky'y. A'evo jaiko teāmā, “Erōvijā ywete Jesu!” ja'e mǎe kō rōmō.

¹⁶Tijaja'a katu āmō kō rè teve jaiko ipi. Toporoereko katu poropātavōa rè poroereko ipi. A'evo jaiko remē, Janejare'e py'a rupi katuwarà kō mō āmē jaiko. Janejare'e pewarà janeremime'ē maevo sō tite ijupe a'evo jaiko mǎ'ē.

¹⁷Āmō, kee a'e pejē. Tapeenu katu penōvijā kō ayvukwerà ipi, Jesu koty rewarà kō rōvijā kō ayvukwerà. Pemogeta kupa remē, ijayvu rupi ikō tapeiko ipi nē. Oja'a py'yi pene kupa ipi. Kāramō ojimome'utā Janejare'e pē manyvo wereko oja'a pene maekwerà rè kupa. Ajawiya taperovija kō ipi. Orytā āmē oposiko pene kupa. Naperovija kōi sō remē, ijāgyo kōrijōtā oposiko pene āmē kupa. A'evo peikoa napepātavō'āi kuwa.

¹⁸Tapeporegeta jẽ Janejare'e pè oreupewarà mō ipi. Orokuwa noroinõ gatui oreaiwererà mō orepy'a pupe ipi. Oropota ivo kōrijõ tẽ oroiko ipi. ¹⁹Apota Janejare'e emojivyoka pekoty kuise'ẽ. A'evoa rẽ ywesõ tapeporegeta Janejare'e pè eupewarà mō ãmẽ ipi.

²⁰Ãmõ, kee a'e pejẽ. Ãwitõ kaneiru jarà weima kō rẽ oja'a katu ipi, ãwĩvo ve Janerovijã Jesu oja'a katu janere iko ipi. Omãnõ rupi janerereko katu teve ipi. Omãnõ maire Janejare'e omomoeraoka toiko mijẽ aekwery vo toiko iko. Jesu ruwykwerà rupi janerereko karuarua ojiãparõma janere. Janepy'amopiryvypy katuarà tẽ Janejare'e. ²¹A'e pè aporegeta peupewarà mō aiko ipi. Kee a'e ijupe: “Epãtavõ eretãrãgwerà kō, Papa. Emokasi kō neremimota rupi toiko kupa. Nekasia rupi tẽ a'evõ ereko kō. Nera'yry Jesu Kiristu oremoteeoka tẽ jẽ nepy'a rupi katuwarà mō toroiko, okasia rupi, Papa”, a'e ijupe. Janejare'e kuwasi jamoe'e karuaru ipi mijã. Ô'õ, awyje katu ãwĩvo jamoe'e karuaru jaiko.

Kareta moawyjepaa

²²Aã kareta pemotekokuwaa mō akusiwa pejẽ ajupa, eretãrãgwerà kō. Nakusiwa pukui. Ajawyi imojenua rẽ pejapyaka remẽ, “hoõ” tapejẽ kōrijõ ãmẽ enu. Tapejimõarõ e'ã enu ãmẽ ipi.

²³Kee a'e jõtã pemogeta, tapekuwa. Janeretãrã Timoteu oẽma jimopããga pupe wyi ky'y. Novãeive epyri ajamãẽ. Ovãe sõ kuise'ẽ remẽ, araatã erupi penesa.

²⁴Apota ajimory pene pirujẽ, eremikusiwarerã rupi. Penõvijã kō rẽ apota ajimory. Pirujẽ Jesu koty rewarã kō rẽ teve apota ajimory. Aepo a'e tapekuwa. Ikewarã kō Itaria vvy pewarã kō opota ojimory pene teve ekareta rupi.

²⁵Janejare'e ikõ tapenereko katu okatuaya rupi penereko nẽ. [Awyjepa rã'ĩ akusiwa pejẽ ãmẽ ky'y.]